

Møte fredag den 30. november 2012 kl. 9

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 24):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om samordning av lovverket for kultursektoren og presisering av kunstnerisk frihet
(Innst. 95 S (2012–2013), jf. Dokument 8:122 S (2011–2012))
2. Interpellasjon fra representanten Bente Thorsen til kunnskapsministeren:
«Stor mangel på ingeniører innen mange ulike bransjer utgjør en stor utfordring for både privat og offentlig sektor. Søknadsmengden til ingeniørfaget er økende, og de ordinære plassene er fylt opp. Enkelte universitet og høyskoler har mange flere søkere til ingeniørstudiet gjennom Y-veien enn de har mulighet til å finansiere over sine budsjetter. Y-vei-studieplasser teller ikke ved samordnet opptak, og dermed gis det ikke statlig finansiering til disse. Det betyr i praksis at UH-sektoren må redusere andre nødvendige og viktige studieplasser innen andre fag for å finansiere Y-veingeniørstudier.
Vil statsråden legge til rette for statlig finansiering av studieplasser innen ingeniørfag som tas Y-veien?»
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad og Henning Skumsvoll om norsk vannkraftpolitikk
(Innst. 90 S (2012–2013), jf. Dokument 8:112 S (2011–2012))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv., lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold og lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke
(Innst. 88 L (2012–2013), jf. Prop. 86 L (2011–2012))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 98/2012 av 30. april 2012 om innlemming i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 691/2011 om europeiske miljøøkonomiske rekneskapar
(Innst. 91 S (2012–2013), jf. Prop. 147 S (2011–2012))
6. Referat

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra representanten Torgeir Micaelsen om foreldrepermisjon i tiden fra og med 3. desember til og med 24. mars
- fra representanten Dagfinn Høybråten om permisjon i tiden fra og med 3. desember til og med 7. desember for som styreleder i GAVI vaksinefond å delta i møter i Dar-es-Salaam, Tanzania

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Buskerud fylke: Kjell Børre Hansen 4. desember–22. mars
For Rogaland fylke: Kjell Arvid Svendsen 3. desember–7. desember

Sak nr. 1 [09:01:37]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om samordning av lovverket for kultursektoren og presisering av kunstnerisk frihet (Innst. 95 S (2012–2013), jf. Dokument 8:122 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ib Thomsen (FrP) [09:02:42] (ordfører for saken): Stortinget vedtok i juni 2007 den nye kulturloven. Målet med loven var å styrke kulturvirksomheten som en naturlig del av samfunnet.

Kulturloven har etter mitt syn ikke helt oppfylt denne målsettingen. Kulturloven er en svært kortfattet og generell lov, som uttrykker offentlige myndigheters ansvar for kulturvirksomheten i Norge. Det finnes ikke noen dokumentasjon på hvordan kommuner eller fylkeskommuner forholder seg til denne loven, og sammenhengen mellom denne og andre lover på dette feltet.

Jeg vil understreke Fremskrittspartiets grunnleggende syn, at staten skal være en tilrettelegger for kulturlivet. Det innebærer at det offentlige ikke skal sette krav til innholdet i kunsten, som er et meget viktig punkt i kulturen i Norge. Så en lovfesting av kunstnerisk frihet må være veien å gå. Det kan være nødvendig også for å sikre kunstinstitusjonenes og kunstnernes kunstneriske frihet. I Norge har vi yttingsfrihet, og jeg legger til grunn at dette også må gjelde for kunsten.

Regjeringen må i sin rød-grønne iver være bevisst på det faktum at det ikke er regjeringens oppgave å gi retningslinjer for kunsten om hva som skal skapes kunstnerisk, heller ikke om hva som er god og dårlig kunst. Å drive kunst kan være en risikosport. Både kunsten og kunstutdanningen setter noe på spill når kunst skapes, og av og til motiveres dette spillet av sterke ønsker om å endre det eksisterende i en mer politisk retning, noe jeg mener er beklag-

gelig. Jeg konstaterer at dette kan skje på en uhøflig, respektløs og hensynsløs måte. Men et sted må grensen gå, og der må vi som politikere ta ansvar og si at vi ikke ønsker å styre. Denne siden av ytringsfriheten og den kunstneriske friheten må tydeliggjøres.

Jeg har ofte forundret meg over norske mediers kulturdekning. Jeg har inntrykk av at reportasjene om kulturpolitikk stort sett dreier seg om penger – og mer penger – ikke om utfordringer og problemer ved at man stadig får statlige føringer, eller om mangel på private midler innen kulturen, eller om kulturens uavhengighet. Det har vært nesten fraværende. Det må være en selvfølge at staten ikke griper inn og regulerer f.eks. hvilke teaterstykker som bør settes opp, og det kan være problematisk når staten oppretter en rekke prosjektmidler knyttet til konkrete politiske tema, som når det i tildelingsbrevet til teatret i Sogn og Fjordane står f.eks.:

«Kultursektoren vil spille en viktig rolle i markeringen og feiringen av 200-årsjubileet for den norske grunnloven i 2014. Det forventes at kulturdepartementets tilskuddsmottakere setter i gang arbeid med å planlegge prosjekter og arrangementer i tilknytning til jubileet.»

Det står altså helt tydelig i tildelingsbrevet hva som forventes. Hvor er den kunstneriske friheten da? Dette ligger tett opp mot tvang overfor institusjonene, og det er svært uheldig at regjeringen legger så konkrete føringer for kunstinstitusjonene.

Kunstnerne innenfor visuell kunst bør også honoreres. Vi har opplevd det som en utfordring at de ikke blir honorert når de skal ha utstillinger i museer og visningssteder. De bør få betalt for det de gjør. Det er vanlig praksis også for utsmykkingsoppdrag, og da bør det også være det innen det utøvende kunstfeltet.

Jeg ønsker å fremme de forslagene Fremskrittspartiet står bak, alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Gunn Karin Gjøl (A) [09:07:34] (komiteens leder): Dokument 8-forslaget fra Venstre reiser to tema. Det ene er kulturloven, samordning av de kulturlovene vi har, og i hvor stor grad vi skal ha en mer detaljert kulturlov enn det vi har i dag. Det andre er spørsmålet om lovfesting av prinsippet om armlengdes avstand – i hvor stor grad politikere skal styre kulturlivet. Jeg må bare innrømme at det er ikke første gang vi diskuterer disse to spørsmålene i denne salen, og spørsmålet om armlengdes avstand blir diskutert i omtrent enhver kulturdebatt vi har i denne salen.

La meg først ta kulturloven. Den ble vedtatt i 2007, og det den rød-grønne regjeringa var veldig tydelig på den gang, var at det skulle være en overordnet kulturlov. Det var et tydelig signal til våre kommuner og fylkeskommuner om at kultur er en prioritert oppgave i det norske samfunnet, men vi var også like tydelige på at vi ikke ønsker å gå inn og detaljstyre de økonomiske prioriteringene i kommunene. Vi er redd for at dersom vi detalj-

styrer kulturloven og gir kommunene pålegg om en ytterligere detaljstyring av kulturlivet, avpolitiserer vi faktisk kulturlivet – ja, jeg vil gå så langt som til å si at vi avdemokratiserer det, for når vi avpolitiserer det, overlater vi til jurister å bestemme om en kommune har fulgt opp kulturloven eller ikke. Når jeg sier at vi avdemokratiserer det, mener jeg faktisk at når folk i kommunene går til valg, skal de kunne velge mellom politiske partier. De skal kunne velge mellom f.eks. Arbeiderpartiet – som har en veldig god kulturpolitikk, og som ønsker å prioritere det i kommunene – og Fremskrittspartiet, som ikke ønsker å satse på kultur i kommunene. Da har folk tatt et valg.

Så til spørsmålet om armlengdes avstand, som heller ikke er en helt ny debatt. For meg framstår ofte den debatten i denne salen veldig akademisk. Den flyr faktisk veldig ofte litt over hodet på meg. Det tror jeg er fordi det brukes som et argument fra opposisjonen for at de ikke har noe alternativ til dagens kulturpolitikk, utover at de faktisk har mindre penger enn det regjeringspartiene har. Da må de prøve å skape en ideologisk avstand til dagens regjering. Men det er veldig få eksempler på den ideologiske avstanden, og det skal vi være kjempeglad for, ikke minst kulturlivet. For dette dreier seg jo først og fremst om økonomi.

Hva er det som har betydning for kunstnerisk utfoldelse? Hva er det som er viktigst for det frie kulturlivet? Jo, det er å få realisert drømmene sine, få utviklet ideene og få vist det fram for et publikum. Hva er det man er avhengig av da? Jo, man er avhengig av å få tilført ressurser. Når vi har en regjering som har økt Kulturdepartementets budsjett fra 5 mrd. kr til 10 mrd. kr, er det ganske mange drømmer, ideer og visjoner som kulturlivet har, som har blitt realisert. Når man begynner å beskyldes denne regjeringa for å gå inn og styre kulturlivet, vil jeg svare at den verste måten kulturlivet kan tenke seg å bli styrt på og ikke få realisert sine ideer, er faktisk ikke å få penger i det hele tatt og få dramatiske kutt. Da blir det i hvert fall en diskusjon om armlengdes avstand. Jeg opplever at den diskusjonen kommer hver gang krybben er tom. Da får man en diskusjon om i hvor stor grad man skal prioritere, og om politikerne skal legge føringer.

Så til den siste diskusjonen om nasjonsbyggingen og teatrene, som i år i styringsdialogen med departementet har fått anbefalinger om at man skal markere grunnlovsjubileet. Det skulle bare mangle at ikke de nasjonale institusjoner som ble bygd opp under nasjonsbyggingen, som var en viktig del av den nye nasjonen Norge, når vi nå skal markere grunnlovsjubileet, også skulle være en del av det. Så må jeg si at presidentskapet i Stortinget har også vært veldig «på høgget» i forhold til grunnlovsmarkeringen, og har vært veldig tydelig på at grunnlovsjubileet også skal markeres gjennom kulturlivet vårt. Så i hvert fall i presidentskapet, tolker jeg det som, har det vært ganske bredt flertall på dette området.

Presidenten: Jeg vet ikke om «på høgget» er et godt parlamentarisk uttrykk, men uansett liker presidenten det som beskrivelse av måten presidentskapet jobber på.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [09:13:04]: Kunst og kultur har en egenverdi. Den offentlige kulturinnsatsen skal bidra til et mangfoldig og kvalitativt godt tilbud som styrker både det profesjonelle og det frivillige kulturlivet.

Kulturpolitikken skal ikke være et virkemiddel for å oppnå politiske mål på ulike samfunnsfelt. Dette er et grunnleggende og bærende prinsipp i Kristelig Folkepartis kulturpolitikk.

Derfor er vi enig i forslagsstillernes intensjoner slik det uttrykkes i forslag nr. 2. Kristelig Folkeparti deler bekymringen for hvilken effekt den rød-grønne politikken har på institusjonenes og kunstnernes frihet.

Da kulturloven ble vedtatt i 2007, var den ment å være en generell lov som skal understreke det ansvaret offentlige myndigheter har for å legge til rette for kulturvirksomhet. Det er lagt til grunn at loven skal være enkel uten detaljerte føringer for bevilgningsnivå, prioriteringer eller organisering av kulturområdet i staten, i fylkeskommunene og kommunene.

Kristelig Folkeparti foreslår at forslaget vedlegges protokollen. Vi mener det er andre virkemidler enn kulturloven som bør tas i bruk for å sikre den kunstneriske friheten. Først og fremst handler det om at myndigheter har en grunnleggende forståelse for hvilke skillelinjer som skal være mellom politikk, stat, kunst og kultur. Den forståelsen kan ikke vedtas, den må erkjennes.

Når det gjelder det første forslaget, forslaget om supplerende lovformuleringer og konkretisering av de statlige kulturforpliktelsene, er Kristelig Folkeparti bekymret for at et slikt tiltak kan virke mot sin hensikt. En konkretisering av de statlige forpliktelsene kan fort ende opp med at vi i enda større grad får et detaljregulerende lovverk, selv om jeg ikke tror at det er dette som er intensjonen til forslagsstillerne. Jeg kan heller ikke se at det er noe stort problem at lovreguleringer som angår kulturlivet, finnes innenfor ulike sektorområder i lovgivningen. Det vil være svært krevende å definere hvilke områder innenfor lovverket som har relevans for kulturpolitikk, og som dermed skal forenkles og samles gjennom en tydeliggjøring.

Kulturlivet er sektorovergripende og dynamisk. En samling av lovverket på dette området er ikke nødvendigvis entydig positivt og heller ikke enkelt med tanke på avgrensninger. Men forslagsstillernes anliggende er viktig å ta med seg. Diskusjonen som trekkes opp, er viktig, spesielt hva angår forslag nr. 1 om kunstnerisk frihet, og den debatten må hele tiden holdes levende uansett hvem som til enhver tid sitter i regjering.

Jeg tar opp forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [09:16:41]: Jeg syns det ofte kan skje at komiteer lider av at Venstre ikke deltar i komiteens behandling – så også her. Jeg tror komiteen hadde hatt godt av Venstres deltakelse i denne prosessen, for Arbeiderpartiet omtaler i sin hovedargumentasjon mot forslaget nesten ikke forslaget i det hele tatt, men har en hoved-

argumentasjon mot Fremskrittspartiet i kulturpolitikken generelt.

Forslaget går på to ting. Det første er en erkjennelse av at vi har vedtatt en kulturlov som – i all beskjedenhet på vegne av dette storting – ikke har betydd noe. Den er en moralsk indikator eller en politisk indikator på at kultur også er viktig, men i praksis har den ikke betydd noe. Vi innrømmet vel egentlig også da vi behandlet loven, at dette bare var en symbolhandling. I praksis kan ingen føre en rettsak på bakgrunn av denne loven.

Derfor satte Venstre seg ned og spurte: Hva er hovedutfordringa innenfor kulturlivet som det er viktig å lovfeste? Jo, en av hovedutfordringene er den kunstneriske friheten. Sjøl om Arbeiderpartiet påstår at det fins ikke, det fins ikke, det fins ikke, er det stadig vekk kunstnere som sier at den kunstneriske friheten er presset. Dette hadde det vært interessant å ha lovfestet, sånn at det er mulig for en kunstner faktisk å kunne slå en paragraf i bordet.

Så har vi et vell av små kulturlover rundt omkring. Venstre mener generelt at vi burde hatt en opprydding i norsk lovverk. Det er ikke noe mål at den røde boka ved siden av presidenten skal bli så stor som overhodet mulig. Målet er at den skal være lett tilgjengelig, at den skal skjønnes, og at den skal kunne brukes. Vi skal ha lover som skal kunne brukes av norske borgere og være mulig å skjønne for norske borgere.

Vi har en del kulturlover på dette feltet, f.eks. en biblioteklov. Jeg mener at vi burde hatt en museumslov. Vi burde hatt en definisjon på hva et museum er, og hvilke faglige krav det er til å få lov til å kalle seg museum, på samme måte som vi har en del lovgivning knyttet til arkiver. Alt dette er kulturlover. Hvorfor ryddes det ikke opp i den røde boka på kulturfeltet, sånn at vi får en felles kulturlov som har definisjonen på arkiv, museum, bibliotek – alle kulturinstitusjonene – og de faglige kravene, som vi i dag har spredt utover alt i lovverket? Jeg tror det hadde blitt enklere, jeg tror det hadde blitt lettere å være lokalpolitiker hvis en visste hvilke rammer nasjonalt man har satt, og hvilket handlingsrom man har innenfor rammene. Jeg tror også at det hadde gitt noen signaler om viktigheten av kulturfeltet å få samlet alt i en felles lov. Det ville ha gitt en kulturlov med mening hvis vi hadde samlet bibliotek, arkiv og museum i én kulturlov – og kanskje også hadde sett på om det var andre deler av norsk lovverk som burde vært der – som også hadde fått definisjonsmakt på kulturfeltet, og som kunne ha lovfestet den kunstneriske friheten i ett.

Det er et lovarbeid som det ikke går an for en stortingsgruppe å gjøre, men som det går an for en statsråd å gjøre, så dette var ment som et vennlig tilrop på en prosess som kunne ha vært med og forandret det.

Jeg merker meg at denne argumentasjonen ikke i det hele tatt har nådd fram i komiteen. Jeg vet ikke om man har lest forslaget engang, men det er i hvert fall ingen argumenter mot dette som har blitt framført i denne debatten. Men Venstre er i prosess. Vi ønsker å sørge for størst mulig flertall for det vi gjør, så sjøl om ikke akkurat de formuleringene vi opprinnelig har foreslått, ligger i forslaget, kommer vi til å stemme for forslag nr. 1 og 2 som er fremmet i saken. Så håper vi at vi en gang kommer så nært

et større lovarbeid at vi får ryddet opp i hele kultursektoren, tatt en opprydding i forhold til kulturlovene og bestemt oss for hvilke krav man nasjonalt skal ha til definisjonsmakten, og hvilke ting som bør være gjenstand for lokale prioriteringer og lokale definisjoner.

Statsråd Hadia Tajik [09:21:18]: Representantane Tenden og Skei Grande presenterer to forslag i sitt dokument. Det fyrste forslaget er så godt som identisk med det forslaget som representanten Skei Grande fremja då kulturloven vart vedteken i Stortinget i juni 2007. Slik sett er forslaget ein invitasjon til omkamp om kulturloven.

Forslagsstillarane meiner at kulturloven burde omfatte andre lovar med relevans for kulturfeltet, og at kulturloven samtidig burde beskrive detaljert og konkret kva plikter staten skal ha overfor kulturfeltet. I den skriftlege merkna-den vår, i brevs form, til forslaget ser me ikkje noko reelt behov for å setje i gang eit omstendeleg lovarbeid for å støype saman eksisterande lovar og regelverk til ein kulturlov. Til det er kulturområda som forslaget skisserer, for ulike.

I år er det fem år sidan kulturloven vart sett i kraft. Me veit at loven vert brukt som referansepunkt i dei årlege budsjettdebatterane i kommunar og fylkeskommunar. I representantforslaget vert det presentert ein tabell som viser kor stor del netto driftsutgifter til kultursektoren utgjer av totalutgiftene i kommunane. I mange år har den relative delen lege på 4,2–4,4 pst. av totalutgiftene. I 2011 gjekk den relative delen ned frå 4,4 pst. til 3,9 pst. I representantforslaget vert dette brukt som ein indikasjon på at det går feil veg med den kommunale innsatsen på kulturfeltet, og at kulturloven dermed ikkje har hatt nokon effekt. Men av og til svarer det seg å gå bak tala på ein tabell. Frå 2010 til 2011 vart dei øyremerkte tilskota til barnehagane overførte til rammetilskotet for kommunane. Det innebar at dei totale netto driftsutgiftene i kommunane auka med 28 mrd. kr. Dermed gjekk den relative delen av kulturutgiftene ned, på same måten som den relative delen av utgiftene for dei andre sektorane i kommunane gjekk ned.

Frå 2007 til 2011 har den offentlege økonomiinnsatsen til kulturtiltak auka sterkt i nominelle kroner på alle forvaltingsnivå. I kommunane er det snakk om ein auke på over 2 mrd. kr, eller om lag 30 pst. og i fylkeskommunane er auken på 30 pst.

Eg nemner ikkje desse tala for å påstå at auken er eit resultat av kulturloven – den økonomiske veksten er eit resultat av ein politisk vilje til å satse på kulturtiltak. Tala viser korleis det lovfesta ansvaret i kulturloven vert forvalta og konkretisert gjennom bevisste økonomiske prioriteringar som politikarar gjer både på statleg, fylkeskommunalt og kommunalt nivå.

Mi vurdering er at kulturloven står seg godt slik som han er formulert, som ei stadfesting av det offentlege ansvaret. Ein bevisst politikk og prioriteringsvilje er den beste måten å leve opp til det ansvaret som følgjer av kulturloven.

I forslag nr. 2 vil representantane Skei Grande og Tenden at kulturloven skal supplerast med formuleringar som understrekar den kunstnariske fridomen som kunstnarane

og kulturinstitusjonane skal ha. Her får forslagsstillarane støtte frå Framstegspartiet og Høgre. Lat meg få understreke at diskusjonen om kunstnarisk fridom er veldig viktig. Men eg opplever at forslaget botnar i ein påstand om at departementet gjennom årlege tilskots- og tildelingsbrev legg kulturpolitiske føringar for verksemda i institusjonane på ein måte som bryt med prinsippet om armlengdes avstand mellom politikk, forvaltning og den kulturfaglege fridomen.

For å underbygge påstanden om at departementet grip for mykje inn i den konkrete verksemda i institusjonane, har Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti ein merknad i innstillinga der dei siterer frå tildelingsbrevet til Sogn og Fjordane Teater om grunnlovsmarkeringa i 2014. Men sitatbruken er litt spesiell, for sitatet sluttar midt i ei setning utan å markere at det berre er eit utdrag av setninga som står der. Dermed kjem ei viktig presisering ikkje med, nemleg at prosjekt og arrangement i tilknytning til grunnlovsmarkeringa skal vere utforma i tråd med den profilen som institusjonen har. Sitatet tek heller ikkje med at det i tildelingsbrevet er vist til Stortingets hovudkomité for grunnlovjubileet, som i sitt eige måldokument formulerer klare forventingar til kva kunst- og kulturfeltet skal gjere i markeringsåret. Det departementet har gjort, er å konkretisere det som Stortingets hovudkomité for grunnlovjubileet har uttrykt.

Slik eg ser det, er det ikkje behov for å lage eigne lovformuleringar som skal understreke det hevdvunne prinsippet om armlengdes avstand mellom politikk, forvaltning og kulturlivet, men diskusjonen om kunstnarisk fridom er veldig viktig. Det er òg viktig for meg, og eg vil gjerne jobbe kontinuerleg for dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ib Thomsen (FrP) [09:26:53]: Grunnlovjubileet i 2014 er viktig for hele Norge. Det er et nasjonsbyggingsjubileum, og jeg er skråsikker på at hele landet vil delta i det. Men det er ikke bare Fremskrittspartiet som reagerer på at det kan virke som man ikke har ytringsfrihet eller frihet innenfor kulturen, og at man føler det som en tvangstrøye. Det gjør også kulturen, ut fra de tilbakemeldinger vi har fått. Det er jo merkelig at de også ber om at kulturloven må styrkes akkurat på dette punktet, at man må tenke på frihet og ytringsfrihet.

Jeg skulle ønske at statsråden hadde sett litt på hvordan kommunene og fylkeskommunene tolket denne loven, og hvordan den slår ut i kommunene. Jeg har et spørsmål til statsråden: Hva sier statsråden til kulturinstitusjoner og de som er aktive i kulturen rundt omkring i hele landet, når de føler seg overstyrt og overkjørt av denne loven?

Statsråd Hadia Tajik [09:27:59]: Eg meiner at diskusjonen om kunstnarisk fridom er veldig viktig. Han er endå meir viktig når ein konkretiserer det og knyter det anten til tilskotsbrev eller formuleringar som ein er kritisk til. Eg ønskjer den diskusjonen velkomen, anten det er Framstegspartiet som er med på å reisa han, Venstre eller kulturinstitusjonane sjølve.

Det er mi klare meining at vår regjering driv ein aktiv

kulturpolitikk, men det inneber ikkje at ein set grenser for den kunstnariske fridomen. Det me gjer, er å leggje overordna føringar, vere med på å definere det samfunnsoppdraget som institusjonane har, men institusjonane sjølve er i aller høgaste grad frie til å definere korleis dei ønskjer å løyse sitt samfunnsoppdrag.

Trine Skei Grande (V) [09:29:04]: Jeg kunne ha sagt noe om at når man fremmer forslag her i salen, er det ikke nødvendigvis fordi man kritiserer regjeringa, men fordi man faktisk har en intensjon om å endre noe. Så jeg syns kanskje statsråden kunne forholdt seg litt mer til forslaget og ikke nødvendigvis til Fremskrittspartiets merknader om det.

Jeg har lyst til å spørre om faget til statsråden, for jeg fikk opplyst av en partifelle på vei ned at statsråden er ferdig med jusstudiene, og da slik sett også skulle ha noen tanker rundt det juridiske. I går var jeg på en stor juskongress i Oslo der kulturloven ble nevnt som et av de verste eksemplene på at staten, denne salen, bruker lov når vi egentlig burde ha brukt helt andre virkemidler, og at vi lager en lov som aldri hadde stått seg i en rettssal. Jeg lurar på om statsråden har noen tanker om det. Lager vi her lover som egentlig bare er symboler, og som aldri står seg i en juridisk sammenheng?

Statsråd Hadia Tajik [09:30:09]: Takk for ein viktig prinsipiell diskusjon.

Eg meiner at denne loven markerer kulturfeltet som eit politikkområde der offentlege styresmakter har eit lovpålagt ansvar. Det betyr at kulturlivet vert definert som eit politikkfelt på lik linje med andre politikkområde. Loven etablerer òg grunnlaget for tilsyn, som fylkesmennene skal ha saman med kommunene.

Men eg opplever at i forslaget frå forslagsstillarane ønskjer ein at kulturloven i endå større grad skal ha detaljerte formuleringar om løyvningsnivå, prioriteringar og organisering. Dei to førstnemnde meiner eg vil vere på eit detaljnivå som i altfor stor grad rettsleggjer kulturlivet og kulturfeltet som politikkområde. Eg meiner det er riktig at prioriteringar og løyvningsnivå først og fremst er gjenstand for politisk diskusjon.

Når det gjeld organiseringsbiten, kan ein alltid diskutere kor mykje som bør vere i lovs eller i forskrifts form og kor mykje som bør vere gjenstand for politisk diskusjon.

Trine Skei Grande (V) [09:31:18]: Det er ikke det som er intensjonen med dette forslaget. Nivået på bevilgningene mener jeg vi vedtar når vi vedtar budsjett. Vi vedtar ikke et nivå på bevilgningene når vi vedtar lover. Lover bruker vi til helt andre ting.

Det vi mener, er at en burde tatt definisjonene fra bibliotekloven, en burde tatt definisjoner når det gjelder arkiv og når det gjelder museum inn i en lov, og så burde vi latt bevilgningsnivå være en del av budsjettbehandling. Men vi syns også det hadde vært på sin plass å sikre den kunstneriske friheten ved lov. Så her baserer det seg på en fullstendig misforståelse. Jeg tror ikke vi vedtar bevilgningsnivå ved lover.

Jeg lurar på om det er noen som kan saksøke noen på bakgrunn av den kulturloven vi har? Har juristen inni kulturministeren noen mening om hvordan en sann rettssak skulle skje?

Presidenten: Presidenten mener at vi bør la statsråden få lov til å svare som statsråd – ikke som nyutdannet jurist. Utredninger kan vi be om andre veien.

Men statsråd Tajik svarer sikkert gjerne på spørsmålet.

Statsråd Hadia Tajik [09:32:26]: Ønsket om å presisere løyvingar er vitterleg omtalt i premissane for forslaget. Det er òg grunnen til at eg er kritisk til det detaljnivået eg opplever at forslagsstillaren legg forslaget på.

Når det gjeld den andre delen av resonnementet til representanten Skei Grande, som knyter seg til om ein bør organisere lovane på kulturområdet saman, sånn at det er i ein lov, er det mi oppfatning at dei lovområda som er skisserte i premissane for forslaget, er så ulike at dei ikkje vil gjere seg i ein og same lov. Eg opplever òg at representanten Skei Grande dels er einig i det, for det framgår av premissane i forslaget at ein ser at desse lovane som er ramsa opp, er svært ulike – dekkjer svært ulike område – og ikkje vil gjere seg i ein og same lov.

Trine Skei Grande (V) [09:33:24]: Da prøver jeg for tredje gang, og nå skal jeg være klar: Er det mulig for noen å bruke den kulturloven vi har, i en rettssak i Norge, hvis noen ikke holder den?

Statsråd Hadia Tajik [09:33:40]: Dersom føresetnaden for alle lovane me vedtek i denne salen, skal vere at ein skal kunne ta dei til retten og ha ein rettssak på basis av lovane, trur eg nok at det er veldig mange lovar som er vedtekne her i denne salen – òg med representanten Skei Grandes stemme – som ikkje vil kunne verte brukte på den måten. Funksjonen til nokre lovar er jo, som eg har sagt, å signalisere at ein har eit lovpålagt ansvar – at kommunane og fylkeskommunane har det lovpålagte ansvaret – for å vareta kulturlivet, og for at kulturlivet vert løfta fram som eit politikkområde på lik linje med andre politikkområde. Loven legg grunnlaget for tilsyn, som vil vere viktig for kulturlivet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [09:34:36]

Interpellasjon fra representanten Bente Thorsen til kunnskapsministeren:

«Stor mangel på ingeniører innen mange ulike bransjer utgjør en stor utfordring for både privat og offentlig sektor. Søknadsmengden til ingeniørfaget er økende, og de ordinære plassene er fylt opp. Enkelte universitet og høyskoler har mange flere søkere til ingeniørstudiet gjennom Y-veien enn de har mulighet til å finansiere over sine budsjetter. Y-vei-studieplasser teller ikke ved samordnet opptak, og dermed gis det ikke statlig finansiering til disse. Det betyr

i praksis at UH-sektoren må redusere andre nødvendige og viktige studieplasser innen andre fag for å finansiere Y-vei-ingeniørstudier.

Vil statsråden legge til rette for statlig finansiering av studieplasser innen ingeniørfag som tas Y-veien?»

Bente Thorsen (FrP) [09:35:32]: Bakgrunnen for denne interpellasjonen er at det norske samfunnet har behov for langt flere ingeniører enn det er tilgang på. Ingeniørmangelen i Norge er prekær, og det er fornuftig og bra at Y-veistudiet til utdanningen er opprettet. Stor erfaring gjennom praksis som fagarbeider gjør at de som tar den studieveien, ofte er de beste ingeniørene.

Det er et stort behov for nøkkelkompetanse innen flere ulike arbeidsgrener, òg innen helsesektoren, der vi trenger langt flere helsearbeidere. Vi trenger mange flere lærere innen både grunnskole og den videregående yrkesfaglige skolen. For å møte mangelen innen disse yrkene har regjeringen tatt grep og iverksatt flere tiltak. Etter de gode erfaringene med Y-veitutdanningen for ingeniører er dette òg blitt et tilbud innen helseutdanningen.

Ingeniørmangelen i næringslivet og i Kommune-Norge er i ferd med å bli en kraftig bremseskloss i arbeidet med å løse både daglige og langsiktige oppgaver. Y-vei-utdanningen teller ikke med i Samordna opptak, og det er heller ingen direkte statlig finansiering av studiet. Institusjonene må derfor redusere på andre studieplasser for å finansiere dette tilbudet. Det medfører at andre viktige studieplasser som samfunnet har behov for, må reduseres. Det finnes et stort ubrukt potensial for å få flere til å ta ingeniørutdanningen, men da må finansieringen følge med.

Flere institusjoner innen UH-sektoren tilbyr i dag utdanningen. Det er også i tråd med oppdraget som instituttene har fått gjennom universitets- og høyskoleloven, som sier at de har ansvar for å

«formidle kunnskap om virksomheten og å utbre forståelse for og anvendelse av vitenskapens metoder og resultater, både i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.»

Med utgangspunkt i UH-loven har institusjonene fått en bestilling i form av sektormål de som samlet sektor skal oppfylle.

Skolene har bl.a. de to sektormålene: å gi utdanning i tråd med samfunnets behov og å ha en effektiv forvaltning i samsvar med samfunnsrollen vår.

Nytt av 2012 er at institusjonene selv får bestemme sine egne virksomhetsmål sett i lys av sektormålene, og at de selv får bestemme hvilke strategiske virkemidler de mener må benyttes.

Daværende kunnskapsminister Tora Aasland sa i sin tale til Kontaktkonferansen for universitets- og høyskolesektoren i Oslo 17. januar 2012 under overskriften «Modernisering av universiteter og høyskoler»:

«Modernisering innebærer å forstå samfunnet bedre, i større grad svare på samfunnets behov, men også å åpne opp for at samfunnet bedre forstår hva akademiske institusjoner gjør. Det er derfor jeg de siste par årene har lagt stor vekt på samfunnsrollen. Målet er utdanning og forskning som utvikler menneskene og

bringer samfunnet framover. Da må vi ha universiteter og høyskoler som er i takt med sin tid, og helst foran.»

Flere skoler har imøtekommet dette og bl.a. formulert følgende virksomhetsmål: De skal ha et tidsriktig utdanningstilbud, utdanne kandidater som er attraktive for det moderne arbeidsmarkedet, være en drivkraft i regionutviklingen gjennom samfunnskontakt og sin samfunnskontrakt. Som virkemiddel er det lagt opp til gode faglige prosesser for å sikre at de omsetter samfunnets behov til relevante studier, forsknings- og utviklingsprosjekt og formidlingsaktivitet.

Jeg mener at dette med all tydelighet viser at lærestedene tar sitt samfunnsansvar på alvor. Forskningsprosjekter som BIs Et kunnskapsbasert Norge, ledet av Torger Reve, viser at jobber i stor grad skapes i allerede eksisterende bedrifter, uavhengig av hvilken region de tilhører eller om de ligger sentralt eller perifert.

I kunnskapsbaserte samfunn, der utdanning, arbeidsliv og myndigheter har forpliktende samarbeid, stimuleres det til innovasjon og nyskaping.

Spørsmålet blir da hvordan myndighetene aktivt bruker tildeling av studieplasser for å øke innovasjon i regioner, og ikke lar mangel på formalkompetanse stanse industriens mulighet for vekst og nye arbeidsplasser. Det å bruke de regionale høyskolene og universitetene til å bidra med fleksibel utdanning som industrien har behov for, bidrar til levende regioner med høy verdiskaping.

En lokal høyskole vil kunne tilrettelegge for fagarbeidere som allerede er i arbeid. Dette er arbeidskraft som ikke normalt sier opp jobben for å ta høyere utdanning, men som ved tilrettelegging fra arbeidsplassen som besitter behovet for formalkompetanse, vil vurdere å ta høyere utdanning.

I svar på spørsmål fra meg viser kunnskapsministeren til at det ved HSH i perioden 2009–2015 tildeles 132 nye studieplasser. Det svaret ikke viser til, er at de fleste av disse faktisk er øremerkede plasser som til dels krever at de må tilføre frie studieplasser selv for å kunne ha et bærekraftig kull, på bekostning av f.eks. lærere og sykepleiere eller HMS-ingeniører.

UH-sektoren ønsker å ta sitt samfunnsansvar på alvor gjennom utviklingen av en samfunnskontrakt der deres bidrag vil være utdanning i seg selv, utdanning i et bilateralt samarbeid og samhandling med regionalt arbeidsliv, som vil øke verdien både for studentene, for oss og for arbeidslivet.

FoU-virksomhet som bygger opp de faglige satsingsområdene som er viktige for regionen i tillegg til å gi kunnskapsutvikling i et livslangt perspektiv, må styrkes. Dette gjøres best dersom bachelorutdanningen gis lokalt og etter gratisprinsippene i UH-loven, spesielt for dem som ønsker å ta høyere utdanning på et senere tidspunkt i livet og under andre organisatoriske prinsipper enn dem som gis i de ordinære studiene. Dette gir også mulighet for vekst og utvikling av utdanningsinstitusjonene og større grad av fleksibilitet for kunnskapssøkende mennesker.

Dagens system gir ikke UH-sektoren mulighet til å fullføre det oppdraget som regjeringen har pålagt dem. Jeg er veldig spent på hva svaret til statsråden blir. Vil hun bruke

det store potensialet som finnes bant voksne med fagbrev som ønsker å ta en ingeniørutdanning via Y-veien, når det er så stort behov for den kompetansen? Det er det ene. Vil hun ved det også gjøre studiet til et fullverdig, ordinært eget studium?

Statsråd Kristin Halvorsen [09:43:20]: Jeg takker for denne muligheten til å ta ballen med hensyn til hvordan vi kan styrke Y-veien, og er helt enig med interpellanten i at den måten som universiteter og høyskoler kan samarbeide med regionene om næringsutvikling på, er veldig viktig. Det gjelder forskningsmessig, men det gjelder ikke minst ved å være i kontakt med dem med tanke på hva slags utdanninger som er av interesse, også lokalt.

Teknologer er avgjørende for verdiskaping og velferdsutvikling i Norge. Dette gjelder i både privat og offentlig sektor. Det er gledelig at Norge er i en situasjon der næringslivet etterspør kompetent arbeidskraft. Det er derfor en stor utfordring at det ikke utdannes nok ingeniører i forhold til samfunnets behov.

Vi ser likevel en svært positiv utvikling. Tallet på nyutdannede teknologer var i 2011 det høyeste på ti år. Det ble utdannet over 3 800 teknologer og totalt 6 000 kandidater innen realfag og teknologi.

Førstevalgssøkere gjennom Samordna opptak til ingeniør- og sivilingeniørutdanning har økt med 55 pst. siden 2005. Fra 2011 til 2012 var økningen i søkertallene hele 20 pst. I disse tallene er ikke de lokale søkertallene som omfatter Y-veien, inkludert.

Samlet opptakstill til ingeniørutdanningen, som inkluderer lokale opptak til Y-veien, viser at det totalt startet om lag 4 350 nye ingeniørstudenter i 2012, en økning på hele 600 fra 2011. Dette tilsvarer en vekst på ca. 16 pst.

For å gripe denne muligheten har regjeringen de siste årene tildelt nye studieplasser til teknologi- og realfagsstudier i flere omganger. Innen 2016 vil samlet effekt av tildelingene utgjøre 4 400 flere studieplasser i teknologi- og realfag. Denne positive veksten over mange år viser at vi har lyktes med å legge forholdene til rette for rekruttering til og kvalitet i teknologi- og realfag.

Gjennom strategien «Realfag for framtida» har vi fått til et konstruktivt samarbeid mellom næringslivet og universiteter og høyskoler. Gjennom bevisst forskningsinnsats har vi fått ny kunnskap om hva som bidrar til at ungdom søker seg til realfag og teknologi.

Kunnskapsdepartementets nasjonale ressursenter for realfagsrekruttering, RENATE, gjennomfører målrettede tiltak gjennom ENT3R og ALFA rollemodellbyrå. I tillegg bidrar selvfølgelig også de mange positive omtaler i media om jobbutsikter for ingeniører til økt søkning.

Regjeringen vil fortsette samarbeidet med næringslivet for å bedre rekrutteringen til ingeniørutdanningen. En vesentlig utfordring er at for få elever velger realfag i videregående opplæring. For å bedre rekrutteringsgrunnlaget har ingeniørutdanningene lang tradisjon med å tilby alternative opptaksveier eller forkurs.

Tresemesterordningen innebærer at søkere med generell studiekompetanse kan tas opp uten å tilfredsstille de spesielle opptakskravene i matematikk og fysikk. I tillegg

tas gradvis flere studenter opp gjennom Y-veien. Dette er søkere uten generell studiekompetanse, men med relevant fagbrev og praksis. Dette er blant våre beste ingeniørstudenter, og veldig mange studiesteder har lyktes med å legge et godt tilbud til rette for dem.

Opptaket både til tresemesterordningen og Y-veien skjer lokalt ved universiteter og høyskoler. I de lokale opptakene kan samme person bli telt flere ganger dersom vedkommende har søkt ved flere institusjoner. Søkertallene fra lokale opptak går ikke fram av tallene fra Samordna opptak, som legges fram i april og juli. Kapasiteten på ingeniørutdanningen, som inkluderer Y-veien og tresemesterordningen, kommer imidlertid fram gjennom opptaks- og kandidattall som blir registrert i Database for statistikk om høgre utdanning, DBH, på høsten.

Når departementet tildeler nye studieplasser til ingeniørutdanningen, tas det bl.a. hensyn til hvor mange kvalifiserte førstevalgssøkere institusjonene har per studieplass gjennom Samordna opptak. Siden tall fra lokale opptak ikke er tilgjengelige på det samme tidspunktet, tar departementet også hensyn til opptaks- og kandidattall. I tillegg vurderes om institusjonene faktisk har muligheter til å øke kapasiteten på ulike utdanningsområder.

Institusjonene har tidligere, med grunnlag i regional etterspørsel etter ingeniører, ofte tilbudt Y-veien for å utnytte ledig kapasitet og øke antallet ferdige kandidater. Det har derfor vært mindre relevant å ta med Y-veien i grunnlaget for å vurdere behovet for nye studieplasser, i og med at det har vært ledig kapasitet tilgjengelig. Y-veien utgjør imidlertid nå en så stor del av opptaket til ingeniørutdanningen at jeg vil ta dette med i vurderingen ved tildeling av nye studieplasser. Jeg vil altså i framtiden ta hensyn til både søkningen gjennom Samordna opptak og dem som søker lokalt når vi tildeler studieplasser til ulike institusjoner. Det bør være en viktig imøtekommelse av interpellantens intensjon.

I 2012 har ni av de femten institusjonene som tilbyr ingeniørutdanninger, opptak via Y-veien. Syv av disse ni fikk tildelt nye studieplasser i teknologi i revidert nasjonalbudsjett i år. Institusjonene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger har foreløpig valgt ikke å gi tilbud om Y-veien. Dette er institusjoner som har hatt tilstrekkelig med kvalifiserte søkere og ventelister.

Representanten Thorsen tar feil når hun sier at det ikke gis statlig finansiering av Y-veien. Staten finansierer Y-veien på linje med andre utdanningstilbud. Det som har vært utfordringen, er å få oversikt over hvor mange studenter som det er aktuelt å ta opp via Y-veien, siden dette er lokale opptak. Det har jeg adressert i mitt svar at vi skal endre på. Y-veien gir den samme uttellingen i finansieringssystemet som andre ingeniørutdanninger. Den enkelte institusjon må selv vurdere hvor mange av de avsatte studieplassene til ingeniørutdanningene som skal tilpasses søkere som tas opp via Y-veien.

De siste årene har departementet bedt om at institusjonene prioriterer å øke kapasiteten i profesjonsutdanninger som det er særlig behov for i samfunnet. Siden 2009 har departementet tildelt mer enn 7 000 strategiske studieplasser til institusjonene. Dette kommer i tillegg til stu-

dieplasser som departementet har tildelt til prioriterte utdanningsområder, som teknologi, lærerutdanning og helse. Institusjonene skal selv fordele de strategiske studieplassene på fagnivå, i tråd med egen strategi, søknadsgrunnlag, og ut fra en vurdering av regionale og nasjonale behov, f.eks. behovet for flere ingeniører.

Tall som Nasjonalt råd for teknologisk utdanning har samlet inn, tyder på at institusjonene samlet har satt av over 400 studieplasser til Y-veien. Dette viser at institusjonene gradvis bygger opp et tilbud om ingeniørutdanning via Y-veien. En slik prioritering av studieplasser til teknologisk utdanning er i samsvar med departementets styringsignal og samfunnets behov – og helt sikkert også med både sentrale behov og lokale behov.

Velferdsutvikling og konkurransekraft i nærings- og samfunnsliv forutsetter at arbeidslivet har medarbeidere med høy teknologisk kompetanse. Ingeniører som går ut i arbeidslivet, må derfor ha solid faglig kunnskap, endringskompetanse og vilje til å møte og løse nye utfordringer. Jeg vil fortsette å samarbeide nært med nærings- og samfunnsliv og styrke kvaliteten i og rekrutteringen til ingeniørutdanningen.

Departementet vil derfor også i kommende budsjett-behandlinger vurdere en økning av studiekapasiteten i ingeniørutdanningene. Dette vil også gjelde økt opptak via Y-veien.

Bente Thorsen (FrP) [09:52:17]: Først vil jeg takke for svaret, som jeg oppfatter som ganske positivt. Det synes jeg var veldig bra, og jeg oppfatter også at vi er enige om de store utfordringene som offentlig og privat sektor har på grunn av at det er for få ingeniører. Jeg setter også veldig pris på og skjønner at vi også har samme forståelsen når det gjelder Y-vei-utdannede voksne ingeniører, at de faktisk har den høyeste statusen fordi de har så god faglig bakgrunn som de har, på grunn av at de har fagbrev i det faget som de tar utdanning som ingeniør i.

Det at statsråden nå viser vilje til å se på saken og vurdere å få flere inn Y-veien, er veldig bra for Norge som nasjon.

Jeg vet også at samfunnet framover har behov for høyere utdanningsnivå blant folk. Selv om andelen med høyere utdanning har økt i befolkningen, vil fortsatt økt spesialisering av oppgaver i virksomheter, både offentlige og private, opprettholde behovet for høyere utdanning.

Allerede innen ingeniørstudiene i dag utdannes det faktisk færre enn det som er nødvendig for å opprettholde bestanden, dette i følge SSBs økonomiske analyser 3/2012.

I tillegg blir det stadig flere kompetansekrevene yrker framover. Det er vanskelig å anslå behovet for ingeniører, selv om tallet har variert en del den senere tid, fra 8 000 og opp til 15 000–17 000. Uansett er det vanskelig å anslå, men det er i alle fall ikke tvil om at det er behov for den kompetansen framover.

Med bakgrunn i dette tror jeg ikke jeg foreløpig har noe mer å tilføre.

Statsråd Kristin Halvorsen [09:54:56]: Jeg har lyst til å understreke at vi trenger både ungdom og voksne med

fagbrev og flere i profesjonsutdanningene, ingeniørutdanningene og annet. Men det er når vi klarer å finne den gode balansen at vi også legger grunnlaget for en god utvikling av næringslivet.

Det er fordi Y-veien har en litt spesiell historie at den har vokst fram på denne måten. Det var institusjonene selv som i sin tid manglet søkere til ingeniørutdanningen, og som sånn sett hadde ledig kapasitet som tilrettela for at man kunne starte rett på en ingeniørutdanning med fagbrev innenfor visse fag for å utnytte sin egen kapasitet, men selvfølgelig også for å utdanne flere ingeniører. Dermed er situasjonen litt annerledes nå som søkingen til ingeniørutdanningene har endret seg, og de fleste institusjonene har nok søkere med ordinær studiekompetanse som de kan ta opp ved de ordinære ingeniørstudiene. Da er ikke initiativet i utgangspunktet nødvendigvis slik at institusjonene av seg selv starter nye Y-vei-studier, og de kan være i den situasjon at de har både søkere til Y-vei og søkere med generell studiekompetanse. Siden vi ikke gjennom Samordna opptak i utgangspunktet ser hvor mange som har søkt via Y-veien, er det en utfordring, og det er den jeg må kvittere ut, for det er det som vil løse problemene – eller utfordringene – vi har hatt på dette området.

For framtiden kommer vi til å sørge for at vi også har oversikt over hvor mange som har søkt Y-vei-studiet på institusjonene når vi skal fordele studieplasser, for da klarer vi å ta hensyn til dette. Da er disse studieplassene finansiert på lik linje med alle andre studieplasser.

Dette er vel egentlig et tegn på at verden forandrer seg, og utfordringene blir litt annerledes. Det er veldig gledelig at så mange flere nå velger ingeniørutdanningene. Det har, som jeg vært inne på, vært en kraftig økning – 55 pst. økning fra 2005 når det gjelder ingeniør- og sivilingeniørutdanningene, er jo fantastisk. Anslagene til Statistisk sentralbyrå om hvor mange ingeniører vi kommer til å mangle for framtiden er også kraftig nedjustert, bl.a. på bakgrunn av den positive søkerutviklingen.

Vi trenger ungdom som tar fagbrev, og vi trenger at de som har relevante fagbrev for å gå videre en Y-vei for å få ingeniørutdanning, har tilbud om det, og at vi klarer å dimensjonere det på en sånn måte at vi treffer det som er samfunnets behov.

Truls Wickholm (A) [09:58:03]: Jeg vil også takke interpellanten for å ta opp et svært viktig tema. Jeg er også glad for at vi får muligheten til å diskutere dette.

Representanten Thorsen sier at Y-vei-ingeniører ofte blir de beste ingeniørene, og det er jeg helt enig i. Det hører vi også veldig ofte når komiteene eller partigruppene er ute og besøker lokalt næringsliv og lokale utdanningsinstitusjoner. Jeg har bl.a. hørt Gunvor Ulstein i Ulstein Group si at hun ikke vil ha ingeniører som ikke har sett en båt. Med det mener hun at folk trenger praktisk bakgrunn for å kunne virkelig nyttiggjøre seg av teorien sin. På Kongsberg fortalte de oss at – ikke til forkleinselse for de vanlige ingeniørene, som de kalte det – de liker best de som har et fagbrev i bunnen.

Likevel har Fremskrittspartiet også vært negative i denne salen når undertegnede tidligere har tatt opp at vi

burde gjøre det slik at man med fagbrev har studiekompetanse til å kunne gå videre på de linjene man selv ønsker. Vi vet ofte at folk ønsker å gå videre innen det faget de har. Derfor synes jeg det er rart at man skal overlate så mye makt til den enkelte utdanningsinstitusjon, og ikke overlate mer til hver enkelt å kunne å bestemme hvilken retning man har lyst til å gå. Statsråden bekrefter også at dette er et tilbud som har vokst fram på grunn av mangel noen steder, ikke nødvendigvis fordi man synes det har vært riktig og viktig å lage disse linjene. Jeg synes at det er riktig og viktig å lage disse linjene, og derfor ønsker jeg også at vi skal gjøre det enklere for ungdom som har et fagbrev, å gå videre – å anerkjenne den kompetansen som de har.

Jeg syntes det var interessant da Arbeiderpartiets fraksjon i utdanningskomiteen var og besøkte Kongsberg Gruppen. Da fikk vi høre om dem som går videre med fagbrev rett til fagskolen – en kortere utdanning enn ingeniørutdanningene. På Kongsberg sa de at hos dem går de med fagskoleutdanning rett inn i stillinger ved siden av ingeniørene. For meg betyr dette at næringslivet anerkjenner den kompetansen som man har med fagbrev og et påbygg av teoretisk utdanning, mens man med den samme utdanningen – et fagbrev og en fagskoleutdanning – noen steder ville funnet det vanskelig å komme inn på en bachelorutdanning på de samme fagene, med mindre man var på en høyskole eller et universitet som hadde lagt spesielt til rette for det.

Jeg synes at Y-veien er bra. Jeg synes det er et godt tiltak, men det kan allikevel aldri bli noe annet enn en spesiell løsning for spesielle linjer, for spesielle fagbrev. Jeg ønsker å tvinge universiteter og høyskoler til å tenke nytt og annerledes, og det tror jeg de blir nødt til å gjøre dersom vi gir ungdom med fagbrev den samme muligheten til å kunne gå videre som dem som tar studiespesialisering. Jeg tror også det vil være med og øke attraktiviteten til fagbrev, og jeg tror det vil gjøre at flere ønsker å ta fagbrev som ikke tar fagbrev i dag. Jeg tror vi vil sende en klar beskjed til de ungdommene som tar fagbrev, om at den kompetansen som de får gjennom opplæring i skole og bedrift, virkelig er verdt like mye som de tre årene som andre bruker på studiespesialisering. Da blir det også mer motiverende.

Vi vet at det er sterke motkrefter mot dette, ikke bare når det gjelder det forslaget som jeg snakker om nå, men også mot Y-veien generelt – det så vi da vi fikk stortingsmeldingen om velferdsstatens yrker. Det er sterke motkrefter mot å prøve ut Y-veien for helsefag, og det er sterke motkrefter mot å prøve ut Y-veien for barne- og ungdomsarbeidere. Her trengs det holdningsendringer og mye jobbing, men det trengs også at vi som politikere er modige og endrer lover og regelverk, sånn at vi kan være med å dytte på for ikke å miste de beste elevene fordi de er låst inne i et system hvor de ikke kommer videre.

Svein Harberg (H) [10:03:10]: Først vil jeg takke interpellanten for å ta opp to viktige anliggender for oss i salen. Det ene er at det er behov for langt flere ingeniører enn vi har tilgang på i dag. Det andre er Y-veien som en viktig vei.

Mangelen på ingeniører snakker vi ofte om, og flere

av oss er rundt og besøker både næringsklynger og utdanningsinstitusjoner. Og det er riktig som statsråden sier, at det ikke lenger er den mangelen på studenter som det var – det endrer situasjonen – men også næringene framskriver behovene. På Sørlandet har vi en sterk klynge som NCE NODE, som, fordi de er knyttet opp mot olje- og gassindustrien, selvfølgelig har stort behov for ingeniører. De er helt tydelige på at vi ikke greier å levere nok ingeniører i årene som kommer. De må til utlandet og hente kompetanse, og det ønsker de i utgangspunktet ikke. Derfor er det viktig fortsatt å fokusere på at det trengs stadig flere plasser på ingeniørstudiene.

Som flere har påpekt, er det ikke bare de næringene vi først tenker på når det gjelder mangel på ingeniører, det er også mange beslektede områder. Vi har en spennende utvikling innen f.eks. energisektoren, som trenger ingeniører, og ikke minst har kommunal forvaltning fått store utfordringer med å skaffe ingeniører til det arbeidet de skal utføre. Det er hele tiden nye områder som trenger ingeniørkompetanse. Derfor må vår utdanning dimensjoneres i forhold til det, og det skal bli spennende å følge videre. Det blir også spennende å se om vi kan stimulere enda flere studenter til å velge disse områdene. Der er jeg helt enig med statsråden i at man må begynne tidligere i utdanningsløpet – i ungdomsskolen og i videregående skole – å gjøre de valgene som er relevante for videre utdanning.

Jeg vil også gjerne si litt om Y-veien og tilrettelegging for den. Jeg nevnte NODE-klyngen, som trenger mange nytilsatte ingeniører. Den største utfordringen de har, er hvordan de skal greie å etterutdanne de ansatte som trenger oppdatering, som trenger påbygging, som trenger et ingeniørfag på toppen av den fagkompetansen de har. En klynge som NODE-klyngen har vel sin suksess nettopp på grunn av det som flere har snakket om her, at det er folk som tar tak i tingene, videreutvikler dem og som finner nye, gode løsninger – det er verdifull kompetanse. Men her er det mange som trenger påbygging, og som ønsker påbygging. Det er fantastisk fint med den hyllesten som Y-veien har fått her i dag, og at så mange snakker så godt om den – den må få en oppfølging. Jeg tror det er viktig, som forrige taler også var inne på, at vi som politisk miljø er tydelig på at dette er en vei vi skal ha, og at dette er en god vei. Vi må opp-prioritere tilrettelegging for Y-veien, og jeg er enig i at det bør gjøres på flere områder.

Jeg har forstått at det er en utfordring når det gjelder å ta høyde for dem som kommer inn Y-veien, i dimensjoneringen av studieplassene. Det er flott at statsråden sier at dette skal gripes fatt i, for det er jo det som er utfordringen her, ikke finansieringen i seg selv, men å finne ut for hvor mange det er naturlig å komme inn den veien, slik at studieplasser økes og man kan fange dem opp. Det er veldig bra. Det er også sånn at i en situasjon der man kanskje ikke kjenner disse tallene nøyaktig, er det reduserte handlingsrommet til utdanningsinstitusjonene også en utfordring, men retter man opp i det, vil det nok gi litt større frihet og fleksibilitet når det gjelder disse plassene. Jeg må si jeg var glad for svaret fra statsråden, som lovte å gripe aktivt fatt i disse tingene. Jeg tror at vi skal greie å jobbe sammen for å få flere studieplasser til ingeniørutdanningene, og at

vi tydelig skal gripe fatt i Y-veien som en naturlig og viktig vei til videreutdanning.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:07:57]: Bare en liten refleksjon innledningsvis: Jeg synes det sier mye om hvilken del av verden og Europa vi lever i når vi kan diskutere mangel på ingeniører, altså en etterspørsel i både offentlig og privat sektor etter en arbeidskraft vi per i dag ikke dekker. Det tror jeg er en helt annen virkelighet enn den man opplever ellers ute i Europa, der arbeidsledigheten har bitt seg fast på et ganske høyt nivå.

Til tross for at vi mangler mange av de ingeniører som næringslivet etterspør, har jeg lyst til å understreke det kunnskapsministeren sa i sitt innlegg. Det har ikke vært utdannet så mange teknologer på over ti år som i dag. Over 3 800 teknologer og totalt 6 000 kandidater innen realfag og teknologi – ikke inkludert Y-veisøkerne.

Siden Senterpartiet og den rød-grønne regjeringa overtok, har søkningen til ingeniør- og sivilingeniørutdanningen økt med 55 pst. Bare det siste året var det en økning på hele 20 pst. Jeg synes dette er viktige tall, som vi skal ta med oss.

Det skal også sies at regjeringa har bidratt til at etterspørselen etter denne type kompetanse har blitt så høy. Som et eksempel på det vil jeg trekke fram regjeringas forslag til Nasjonal transportplan fra 2009. Den varslet en storutbygging på både vei og jernbane. Nå har regjeringa vist at den faktisk bevilger de midlene som skal til, og iverksetter de prosjektene den sier den skal. Det betyr at det har vært en betydelig økning i behovet for både planleggings- og utbyggingskompetanse også innenfor samferdselssektoren.

Regjeringas politikk betyr også noe for andre sektorer. Jeg vil trekke fram energisektoren. Det er ikke bare olje- og gassektoren og en stor leverandørindustri som trenger ingeniører, men regjeringas tilrettelegging for mer fornybar energi har ført til økt etterspørsel etter ingeniører.

Denne økningen i behov for folk som skal planlegge og f.eks. lede byggearbeid, kan betegnes som vekst i offentlig byråkrati, eller det noen partier liker å kalle «ansiktsløse byråkrater». Blant disse finner vi også ingeniører, som både privat og offentlig sektor har behov for. Jeg tar med denne illustrasjonen for å vise at de «ansiktsløse» er folk med både fjes og hjerne, som vi trenger flere av. Derfor har regjeringa nettopp prioritert realfagene ved tildeling av studieplasser, som kunnskapsministeren har vært inne på.

Det har også vært helt riktig å legge til rette for Y-veien. Erfaringene med å ta inn studenter som har gått veien fra noen år i det praktiske arbeidslivet til høgskolestudium, er – som interpellanten og flere har pekt på – veldig god. Jeg har vært på besøk mer enn ett sted der det har blitt sagt at de beste ingeniørene er de som har studert etter at de har opparbeidet seg praktisk erfaring med fagbrev før høgskolestudiet. Særlig har jeg møtt uttalelsene flere ganger når jeg har snakket med folk som bygger veier.

Senterpartiet synes det er flott at utdanningssystemet på denne måten åpner døren for videre studier for folk med praktisk erfaring som ønsker mer utdanning. Vi er derfor godt fornøyd med at det særlig har vært høgskolene

utenfor de store byene som har tilbudt denne typen utdanningsvei, med gode resultater. Å kunne tilby denne typen utdanning lokalt er viktig for distriktene og for å heve kompetansenivået i hele landet.

Jeg tror kanskje også at det hadde vært en fordel om flere av institusjonene i de store byene hadde brukt noen av sine studieplasser til Y-vei-studenter. Jeg tror det ville skapt et litt annerledes læringsmiljø, som kunne vært positivt for disse institusjonene. Svaret som statsråden ga, tyder på at også det kan bli en realitet. Jeg tror det i mange tilfeller ville vært en berikelse for studentmiljøet å ha studenter med fag- og yrkesbakgrunn, som kan relatere teoretisk innhold til praktisk virkelighet.

Jeg mener hele interpellasjonen er et uttrykk for det Senterpartiet har hevdet lenge: Det er stort behov for bedre fleksibilitet i utdanningssystemet vårt.

Jeg mener også det er et annet svært viktig poeng med denne debatten, og det er at den i seg sjøl kan bidra til å vise at det faktisk er mulig å bli ingeniør, sjøl om du har valgt en annen utdanning først – til og med om du har valgt yrkesfag. Det er også noe som ikke minst foreldre bør bli mer oppmerksomme på, når de skal være rådgivere for sine håpefulle. Det finnes alltid muligheter for dem som vil. Det er mange veier til Rom.

Tor Bremer (A) [10:13:08]: Av ein eller annan grunn kom eg til å tenkja på Alf Prøysen under denne debatten i dag. Han hadde evna til å ta tidsånda og beskriva både kvardagslivet og kvardagsheltane våre. Det er ikkje til å leggja skjul på: Ingeniørane har alltid vore kvardagsheltane våre. Tenk å bli ingeniør – det var fantastisk.

Difor har både Alf Prøysen og Gjøvik tekniske fagskule alltid stått høgt i kurs blant oss sogningar. Det var nesten like stor stas å kunna dra til Gjøvik og bli ingeniør som å kunna dra til Bergen, Vestlandet sin hovudstad. Det er all grunn til at det framleis bør vera like stor stas, om ikkje nødvendigvis å dra til Gjøvik, så i alle fall å kunna bli ingeniør.

Ingeniørane våre er sjølv rygggrad i arbeidslivet for store delar av landet vårt. Noreg har i stor grad eit næringsliv basert på mange av våre fantastiske naturressursar. Realfagleg og teknologisk kunnskap legg difor mykje av grunnlaget for verdiskapinga og velferda vår. Denne kunnskapen skapar arbeidsplassar og gjev eit viktig bidrag til vår helse og velferd. Difor får òg ingeniørutdanningane våre stor politisk merksemd, og det er det debatten i dag skal handla om.

Det gleder meg å høyra statsråd Halvorsen sine tal på den positive utviklinga innan utdanning av nye ingeniørar. Samfunnstrenden har i mange år medverka til mindre fokus på realfag og ingeniørryrket. Det har dessverre ikkje vore førstevalet for våre studantar. Men dette har regjeringa teke fatt i, og det er me glade for. Det blir no jobba målmedvite og i tråd med realfagstrategien, og mitt inntrykk frå Vestlandet – utviklinga kjem som kjend først der – er at trenden er i ferd med å snu. Dette blir no bekrefta av statsråden, og det er utruleg bra.

Talet på nyutdanna teknologar er det høgaste på over ti år. Talet på førstevalssøkarar til ingeniør- og sivilingeni-

ørutdanningane gjennom Samordna opptak har auka med 55 pst. sidan 2005. Utan forkleining for temaet den kommande månaden, vil eg påstå at ein betre julebodskap til oss realfagsinteresserte neppe kan tenkast.

Dette blir av regjeringa fylgt opp med tildeling av 4 400 nye studieplassar i teknologi- og realfag innan utgangen av 2016. Denne positive veksten over mange år viser at me har lukkast med å leggja forholda til rette for rekruttering til og kvalitet i teknologi- og realfag.

Eg vil peika på at det er viktig å sikra kvaliteten og auka gjennomføringsgraden for treårige ingeniørutdanningar. I haust blir ny rammeplan og nye nasjonale retningslinjer implementerte i ingeniørutdanningane. Det betyr naturleg nok store omstillingar på den enkelte utdanningsinstitusjon, med nye fagplanar, alternative undervisningsmetodar og meir samarbeid på tvers av ulike fagdisiplinar og mellom utdanningsinstitusjonar.

Dessutan seier rammeplanen noko om fokus på auka arbeidslivskontakt og internasjonalisering. Rammeplanen opnar for å tilby 10 studiepoeng praksis i bedrift. Det er i tråd med det fagleg sterke innlegget til representanten Truls Wickholm. Det seier seg sjølv at alle ingeniørutdanningane bør ha eit slikt tilbod til sine studentar, men dette krev forplikande samarbeid mellom utdanningsinstitusjonane og arbeids- og næringslivet.

Det er i dag stort fokus på ingeniørutdanningane som er innretta mot offshorenæringane våre, og det er bra. Det er store moglegheiter her i framtida, og det er spennande yrke. Men eg vil òg gi honnør til statsråden for å lytta til og fanga opp regionale initiativ frå næringslivet når det gjeld å oppretta nye studieplassar til ingeniørutdanningar. No ser me at det oppstår eit behov for fokus på bl.a. el-ingeniørutdanningane, som fleire har vore inne på. Produksjon av og kunnskap om fornybar energi er eit satsingsområde for Noreg. Berre i mitt fylke har eg registrert ca. 1 800 nye småkraftverk, som er på planleggingsstadiet. Ikkje alle blir realiserte, naturleg nok, men det seier litt om volumet.

Dei klare tilbakemeldingane eg får, er at det er eit tydeleg behov for fleire el-ingeniørar, og eg er trygg på at departementet og statsråden fangar opp dette behovet.

Bente Thorsen (FrP) [10:18:25]: Først vil jeg takke for en konstruktiv og god debatt. Statsråden viser også at hun har vilje til å ta grep, og det synes jeg er positivt. Men det er faktisk fremdeles slik at vi ikke kan avblåse ingeniørmangelen. Den er fremdeles til stede, selv om vi har ytret det vi har ytret her i dag.

Fremdeles ønsker mange av dem som har fagbrev, å ta utdanning Y-veien, og institusjonene ønsker å ta dem inn, men det er ikke til å stikke under stol at manglende studieplasser og infrastruktur innen teknologibygg er et stort hinder for at institusjonene kan ta inn flere studenter.

Jeg har ikke sett at det er noen økning på statsbudsjettet når det gjelder nye studieplasser. Det er ikke et godt signal. Bevilgningene for 2012 blir bare prolongert.

Nå må vi også vokte oss vel for at vi ikke kjører fra grøft til grøft, i stedet for å holde oss noenlunde midt på veien. Nå må vi passe på at de ordinære ingeniørstudiene ikke blir nulla ut til fordel for Y-veien.

Det er best å ha stabile rammer, og da er det beste – etter Fremskrittspartiets syn – rett og slett å opprette Y-veien som et ordinært, søkbart studium, og at det blir bevilget egne midler til det, så det ikke går på bekostning av ungdommer som fortrinnsvis bruker de ordinære studiene.

Ellers vil jeg igjen takke for debatten.

Statsråd Kristin Halvorsen [10:20:42]: Jeg er vokst opp med ingeniører og lærere på alle kanter, og jeg tror at i hvert fall ingeniørdelen av mine voksenpersoner i oppveksten ville blitt blanke i øynene av denne hyllesten som har kommet til ingeniøryrkene. Jeg istemmer den, og jeg er veldig opptatt av at vi klarer å sikre god kompetanse når det gjelder disse fagene framover. Vi har noen utfordringer med tanke på at det innen ingeniørstudiene kanskje er litt motepreget hvilke områder som har størst tiltrekningskraft, men det får være neste utfordring.

Jeg er også helt enig i at vi ikke skal late som om vi er i mål når det gjelder rekruttering til realfagene og ingeniøryrkene, men det er veldig viktig at vi viser at vi er på rett vei, for det i seg selv er med på å skape en positiv holdning og rekruttere til spennende framtidsyrker. Når vi har så fantastiske tall som 55 pst. økning i søkere med ingeniør- og sivilingeniørstudier på førstevalg fra 2005, er det en veldig spore, for vi ser at andre ungdommer også legger merke til dette, og så tiltrekker vi oss flere dyktige studenter.

Jeg synes jeg var i nærheten av å få skryt fra opposisjonen, og det er så sjeldent at det tror jeg jeg tar veldig godt vare på – det skal jeg kose meg med i hele helgen. Det er en stor styrke at vi har et enstemmig storting bak denne strategien. Jeg synes også det er veldig gledelig at det er så mange som er opptatt av Y-veien, og at vi skal få til det. Dette blir en veldig viktig debatt i forbindelse med stortingsmeldingen som komiteen skal starte behandlingen av i vår.

Hvordan sikrer vi oss at vi har muligheter til å gå videre fra fagbrev til høyere utdanning på en slik måte at også innholdet i studiene blir bra og av høy kvalitet? Der har Y-veien innen ingeniørutdanningene vært en foregangsutdanning, men initiativet til dette har nå kommet fra lokalt hold. Vi skal starte med forsøk på det samme når det gjelder sykepleierutdanningene, men her er det flere viktige og prinsipielle debatter: Dels kan vi fortsette slik som nå, dels kan vi ta opp til Y-veien gjennom Samordna opptak – det er en diskusjon – eller, som representanten Truls Wickholm er inne på, gi generell studiekompetanse til alle som har gjennomført videregående opplæring. Det er det mest ytterliggående forslaget, men et forslag det er viktig å diskutere.

Vi kom med 1 000 nye studieplasser i revidert nasjonalbudsjett – veldig mange av dem innenfor ingeniør. Det er mitt inntrykk at institusjonene nå har vært enige i at det da var viktig å få det til å sette seg litt før man gikk videre med tanke på nye studieplasser, men dette har vi en beredskap på hele veien.

Presidenten: Debatten i sak nr. 2 er dermed avsluttet.

Sak nr. 3 [10:23:49]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad og Henning Skumsvoll om norsk vannkraftpolitikk (Innst. 90 S (2012–2013), jf. Dokument 8:112 S (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Første taler er representanten Torstein Rudihagen, som holder sitt innlegg for representanten Eirin Sund, som egentlig er sakens ordfører.

Torstein Rudihagen (A) [10:24:55]: I fråveret – som presidenten var inne på – av saksordfører skal eg seie nokre ord om innstillinga vi no har til behandling. Det blir fremja representantforslag om å få ei eiga stortingsmelding om vasskraft. Vi har i same komité eit forslag om ei energimelding liggjande til behandling. Ei energimelding må òg seie nokså mykje om vasskraft, så eg synest nok det er noko ambisiøst og unødvendig å skulle be om både ei energimelding og ei vasskraftmelding. Vi har eit godt grunnlag for å diskutere både vasskraft og energispørsmål med den informasjonen som ligg i budsjett og i enkeltsaker – ein diskusjon vi òg har med jamne mellomrom her på huset.

Noreg er ein energinasjon, ikkje berre gjennom olje og gass, men òg gjennom våre store vasskraftressursar. Derfor er eg einig med forslagsstillarane i at det er viktig at vi har eit engasjement for vasskraftspørsmål. Vasskrafta har gjort det mogleg å byggje opp ein industri i verdsklasse i Noreg. Ho sørgjer for at vi har stabil, billig og klimavennleg straum her i landet. Gjennom vasskrafta har vi sikra at Noreg har ein av verdas høgaste – om ikkje den høgaste – delen av fornybar energi.

Arbeidarpartiet vil sikre at vi fortset å vidareutvikle vasskrafta i Noreg. Vi er inne i ein periode med store investeringar i ny fornybar energi. Som ein del av dette blir det òg investert mykje i både mindre og litt større vasskraftverk. For oss heng industri- og næringspolitikk nært i hop med energipolitikken. Regjeringa sin energipolitikk er breitt forankra gjennom ei rekkje stortingmeldingar dei siste åra. Spesielt viktig er klimameldinga, nettmeldinga og petroleumsmeldinga. Eg vil òg vise til den gode gjennomgangen av norsk energipolitikk som finst i Olje- og energidepartementet sin statsbudsjettproposisjon. Her blir resultatane frå Energiutvalet sin rapport gjennomgått på ein god måte.

Eg har notert meg at vi i vår komité har behandla eit nærmast identisk forslag frå dei same forslagsstillarane i

denne stortingsperioden. Det forslaget vart ikkje vedteke, og komiteens fleirtal innstiller på at forslaget vi no har til behandling, heller ikkje skal bli vedteke.

Elles synest eg statsråden seier det godt i sitt brev til komiteen:

«For regjeringen står det sentralt å legge til rette for en betydelig økning av vår fornybare energiproduksjon. En bærekraftig utnyttelse av vannressursene er et viktig ledd i denne satsingen.»

Vi har under denne regjeringa satsa stort på utvikling av fornybar energi. Som eksempel: I perioden 2006–2011 er det sett i drift nye vatn- og vindkraftverk med ein årleg produksjonskapasitet tilsvarande om lag 5,3 TWh. NVE sin konsesjonsbehandlingskapasitet er dobla frå 2005. Frå 2006–2011 er det gitt endeleg tillating til 550 vasskraftprosjekt, som vil gi ein årleg produksjon på om lag 4,8 TWh, endeleg konsesjon til 23 vasskraftprosjekt, som vil gi ein årleg produksjon på om lag 3,7 TWh, og konsesjon til 136 fjernvarmeprosjekt, med ein forventa produksjon på over 4 TWh. Vi samarbeider med Sverige om grøne sertifikat, som er forventa å utløyse 26,3 TWh ny fornybar energi.

Fleirtalet er av den oppfatninga at norsk energipolitikk er godt beskrive i budsjett og i fleire stortingsmeldingar og strategiar, og derfor sluttar heller ikkje fleirtalet seg til ønsket om ei ny stortingsmelding om vasskraft.

Henning Skumsvoll (FrP) [10:29:39]: Utnyttelsen av vannkraft var spiren til og drivkraften bak den industrielle revolusjonen i Norge. Store industriforetak som Hydro, Borregaard, Elektrokemisk og mange flere kan nevnes. Utenlandske foretak investerte i norsk vannkraft, og mange industriarbeidsplasser ble skapt. Produksjonen av billig elektrisk kraft var en hovedfaktor til den økte velstand vi fikk i vårt land, særlig i første halvdel av det tjuende århundret.

Fremskrittspartiet ønsker å reise en debatt om norsk vannkraft. Gjennom de teknologinøytrale elsertifikater vil nok utnyttelse av vannkraften være den beste fornybarsatsingen både kostnads- og miljømessig. I Norge finnes det et stort ubrukt vannkraftpotensial: Gamle verk kan oppgraderes, og flere store, mellomstore og små vannkraftanlegg kan ved en miljøtilpasset utbygging være en god energi- og miljøpolitikk. Representanter fra Fremskrittspartiet har flere ganger fremmet forslag i Stortinget om å sikre mer utbygging av lønnsomme og miljøtilpassede vannkraftprosjekter. Det er vanskelig å forstå at regjeringen ikke har et større ønske om å utnytte potensialet som fortsatt finnes innen vannkraft i Norge, da vannkraft er totalt CO₂-fri.

Regjeringen er ansvarlig for at det ikke bygges flere store vannkraftanlegg. Statsminister Stoltenberg sa i sin nyttårstale i 2000 at tiden for de store vannkraftprosjektene er forbi. Dette er tydeligvis også i dag regjeringens uttalte politikk om vannkraft.

Fremskrittspartiet får støtte fra fagfolk, LO og NHO, nåværende og tidligere politikere og andre om at man burde se på de vassdrag som i dag er vernet. Man bør utrede og vurdere muligheten for å øke miljøvennlig vannkraftproduksjon i vernede vassdrag der det ikke ødelegger allmenne interesser eller berører det biologiske mangfold i

vesentlig grad. Med dagens teknikk kan mye av de vernede vassdrag benyttes til kraftproduksjon uten fare for miljøet.

Fremskrittspartiet mener at regjeringen nå må utarbeide en melding om norsk vannkraftpolitikk. Meldingen må inneholde vurderinger av potensialet for ny vannkraftutbygging. Videre må det vurderes hvor mye ekstra kraft som vil være tilgjengelig ved opprustning og utvidelse av eksisterende anlegg. Gjennom elsertifikatordningen kan det i Norge bygges 13,2 TWh innen 2020. Den ønskede vannkraftmeldingen må inneholde vurderinger av hvor kraften blir produsert og hvor den sannsynligvis vil bli benyttet. Denne kraften – sammen med tilgang på kraft fra det nordiske markedet – burde trigge utvidelser og nyanlegg for den kraftforedlende industrien. Aluminium produsert i Norge med vannkraft som energidriver er god miljøpolitikk. Aluminium produsert i Kina eller i andre land som bruker kull i kraftproduksjonen, slipper ut ca. ti ganger så mye CO₂ som tilfellet ville være med norsk produksjon.

Til tross for den miljømessige fordelene vannkraft vil ha for denne industrien, gjør regjeringen svært lite for å fremskaffe billig strøm til industrien. SV har i for stor utstrekning hatt makt til å hindre regjeringen i å satse på vannkraft. I SVs øyne er fornybar energi – og da helst vindkraft med store subsidier – noe å satse på for fremtiden. Regjeringen har ved flere anledninger blitt konfrontert med behovet for overordnede planer, uten at det ser ut til å endre motstanden mot slike planer. En melding om norsk vannkraftpolitikk burde være en naturlig del av en energi- og næringsplan.

Ved behandlingen av Dokument 8:97 S, for 2009–2010, om norsk vannkraftpolitikk, uttalte regjeringsfraksjonen bl.a. følgende: «Flertallet deler regjeringens vurdering av at Norge trenger mer energi, ikke flere utredninger.» Denne uttalelsen viser at Stortingets flertall – den gang som nå – ikke ser behovet for en vannkraftmelding. Først når en slik melding er utarbeidet og behandlet i Stortinget, vil dette være et viktig styringsredskap for regjeringen i vannkraftspørsmål. Regjeringens aversjon mot overordnede planer er skremmende.

Til slutt tar jeg opp forslaget fra Fremskrittspartiet i innstillingen.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Henning Skumsvoll tatt opp det forslaget han refererte til.

Siri A. Meling (H) [10:34:33]: Vannkraften er en stor del av det som utgjør energinasjonen Norge. Den er viktig for oss i dag og vil være viktig fremover – ikke minst i forhold til klimahensyn, da dette er en ren energiproduksjon. Høyre er opptatt av å videreutvikle vannkraften også fremover, både gjennom nyutbygginger og gjennom oppgradering av eksisterende anlegg.

I dag finnes det mye teknologi som gjør at en kan oppgradere eksisterende anlegg, både for å ta ut mer kapasitet og når det gjelder å ta hensyn til miljøverdier. Vi har mye fokus på dette med utvinningsgrad innenfor bl.a. oljen,

men kanskje burde vi være mer opptatt av utvinningsgrad når det gjelder de vannkraftverkene vi allerede har bygget, og de naturinngrepene som vi allerede har foretatt. Det å drive vannkraftteknologi fremover kan også gi grunnlag for industri- og arbeidsplasser i Norge dersom vi fokuserer på dette.

Vassdragene våre representerer også viktige naturverdier, og flere vassdrag inngår av den grunn i verneplaner. Dermed er vi dessverre avskåret fra en del småkraftutbygginger i disse vassdragene dersom installert effekt ikke overstiger 1 MW – med noen unntak. I Bjerkreimvassdraget og Vefsna er denne konsesjonsgrensen inntil 3 MW, og Høyre ønsker at dette blir regelen for alle vassdrag innenfor verneplanen. Dette kunne være en naturlig ting å ta opp i forbindelse med en stortingsmelding om vannkraftpolitikken.

Det er to viktige elementer som bør ligge til grunn for hvordan vi tilnærmer oss vernespørsmål. Det ene er selvfølgelig klart å kunne definere hva som er formålet med vernet, hvilke verdier vi ønsker å ta vare på. Derneft bør utfordringen være å stille spørsmål ved hvordan vi finner gode og balanserte løsninger mellom bruk og vern i det enkelte området.

Høyre stiller seg bak ønsket om å ta vare på viktige naturverdier langs våre vassdrag. Samtidig ser vi at utforming av løsninger på dagens småkraftutbygginger kan formes på en måte som gjør at det ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Her mener Høyre at vi må kunne ha en mer pragmatisk tilnærming til disse spørsmålene, hvor vi sikrer en bedre balanse mellom bruk og vern. For å følge et slikt spor tror jeg også at enkelte lokalsamfunn i større grad kan se positivt på et vern som båndlegger muligheter for næringsutvikling og andre typer inngrep.

Når det gjelder Bjerkreimvassdraget, så har det meg bekjent – på tross av åpningen som har vært gitt på inntil 3 MW installert effekt – ikke blitt gitt noen konsesjoner i dette vassdraget. Jeg tror det er viktig at regjeringen nå synliggjør at de faktisk følger Stortingets ønske om å åpne for småkraft inntil 3 MW i dette vassdraget, men det gjenstår som sagt å se. Det er positivt at også Vefsna fikk samme type unntaksbestemmelser, men fra Høyres ståsted trenger vi ingen utsettelse i beslutningen om å åpne for utbygginger på inntil 3 MW i vernede vassdrag generelt. Hver søknad vil uansett bli sett på på selvstendig grunnlag i forhold til om det skulle være i konflikt med de verneverdier som verneplanen har omtalt for det enkelte vassdrag.

Høyre er også åpen for å vurdere – med bakgrunn i konkrete prosjekter som har bred lokal forankring i lokalsamfunn – å åpne for justeringer i eksisterende verneplaner. Teknologitilviklingen har gått videre; vi har mer kunnskap om hvordan vi kan balansere det å gjøre utbygginger med det å ivareta de formålene som vernet er ment å ta hensyn til. Men som sagt: Det krever i tilfellet en bred lokal tilslutning, og at en finner prosjekter som ikke går utover de verneverdiene som verneplanen er ment å ta hensyn til.

Erling Sande (Sp) [10:38:55]: Vasskrafta er viktig for Noreg, og eg oppfattar det slik at dette er det stor semje om

i denne salen. Debatten viser jo òg kva vasskrafta har betydd for industri, for sysselsetting og for velstand i landet vårt. Eg skal ikkje gjenta alt som er sagt, men berre stille meg bak den – nærast – hyllesta som har kome til denne viktige ressursen for landet vårt.

No er vi inne i ein ny periode: Over heile landet poppar det opp små og mellomstore kraftverk som skapar verdiar og ringverknader i sine lokalsamfunn. Dei ligg fint, skjemma og skånsamt til i naturen, utan stor belastning på omgjevnadene, og produserer mykje god, viktig og rein fornybar energi. Dette er ei vilja utvikling, ei vilja utvikling som har skjedd under denne regjeringa. Ein har fått på plass ei grøn sertifikatordning vi har grunn til å vere stolte av, som stimulerer til nettopp meir fornybar produksjon, også i stor grad vasskraft.

Representanten Rudihagen refererte tala. Eg skal ikkje gjenta dei, men det viser at det skjer ei formidabel utvikling på dette området som ikkje berre regjeringa, men også Stortinget har god grunn til å vere både fornøgde med og stolte av. Dette har ein hatt stort politisk fokus på, særleg på produksjonen. No aukar vi òg fokuseringa på det som går på nett, og vi må òg fokusere på forbrukssida. Vi kan bruke denne krafta til å skape meir av den reine industrien vi har til å erstatte fossil energibruk på sokkelen, i transportnæringa og til å eksportere det som måtte vere av overskotskraft. Vi ser òg at det skapar moglegheiter for nye næringar som er kraftintensive. Datalagring er eit eksempel på det.

Representanten Meling viste til at vi kanskje burde vere opptekne av utvinningsgraden i vasskrafta. Svaret på det er at det er vi jo i høgste grad. Det er vi gjennom den grøne sertifikatordninga, og det er vi gjennom andre måtar vi legg til rette for fornybar kraft på generelt og vasskraft spesielt. Så eg meiner det fokuset er godt vareteke. Vi ser òg at mange kraftselskap rundt om i landet no ser etter potensialet som ligg i opprusting og utvikling av dei vasskraftanlegga som vi har.

Så tek ho opp eit anna tema som vi har drøfta tidlegare i denne salen, og det er moglegheita for å byggje noko større vasskraftverk i verna vassdrag. Eg har tidlegare sagt at det er ein tanke som eg støttar. Eg oppfatta jo òg sist vi drøfta det i denne salen, at statsråden sa at når vi får hausta noko meir erfaring frå desse to vassdraga der vi har ei sånn opning, er det naturleg å sjå på den grensa. Så det er iallfall eit signal òg frå mitt parti i den saka.

Så er det igjen sånn at vi er samla her for å diskutere ei sak der saka er at opposisjonen ber regjeringa om å kome med ei sak. Det er sånn at Høgre og Framstegspartiet – og det har jo debatten i seinare veker vist – ikkje er heilt einige om kva som skal vere innhaldet i den samla vasskraftpolitikken. Skal ein byggje ut store vassdrag, eller skal ein ikkje? Men det ein er einige om, er å be om ei sak. Ein gjengangar i denne salen er jo å be om saker på denne måten og deretter – som sist i finansdebatten – vise til at dette viser kor einige vi er – vi er einige om å be regjeringa om saker.

Ein skal leite lenge for å sjå ein energipolitikk og ein vasskraftpolitikk frå opposisjonen si side som er eit alternativ til den politikken regjeringa fører. Det vel eg å tolke positivt. Det er ein god politikk regjeringa har på dette om-

rådet. Viss ein skal sjå ein nyanse på eitt område – og det er eit viktig område – så må det vere det som går på den felles eigarskapen vi har til desse verdiane. Der er det tydeleg at Høgre og Framstegspartiet rokkar ved nokre verdiar vi andre står samla om. Utover det er det lite som tyder på at ein her vil få presentert ein brei, alternativ norsk politikk, verken på energiområdet generelt eller på vasskraftområdet spesielt, før valet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:43:44]: Vi er heldige i Norge som har store vannkraftressurser. Det er fornybar energi, det er klimavennlig, og vi har ambisiøse mål om å utvinne mer. Kristelig Folkeparti er opptatt av å oppgradere vannkraftverk, og vi er opptatt av å legge forholdene til rette for utbygging av mer kraft. Samtidig følger vi ikke representantene bak representantforslaget i deres behov for en omkamp om verneplaner for vassdrag. Vi er opptatt av å kunne revidere og kanskje ta inn nye, eventuelt se på dem som ligger der, men vi er ikke klare for en omkamp. Derfor ligger Kristelig Folkeparti også i denne saken på linje med regjeringspartiene.

Sist gang Stortinget behandlet et lignende forslag fra de samme representantene, stemte også Kristelig Folkeparti mot. Begrunnelsen den gangen var at vi ønsket å få en energimelding. Sånn sett kunne jeg i dag på vegne av Kristelig Folkeparti sagt at vi gjerne skulle hatt en vannkraftmelding, ettersom energimeldingen ikke er kommet. Men som sagt, vi deler ikke premissene som ligger i forslaget om behovet for en vannkraftmelding. Representanten Meling viser i sitt innlegg også til behovet for oppgradering til 3 MW, f.eks. mulighet til å kunne søke konsesjon for det i vernede vassdrag. Det er også en sak jeg støtter, men som det heller ikke trengs en egen melding for.

Der kommer jeg kanskje også inn på hovedpoenget, og det er at min hovedkritikk mot regjeringen er at jeg opplever at den sliter med å se sammenhengene. For det er gjort mye bra på enkelte områder, f.eks. en nettmelding. Vi har diskutert oljemelding, vi har hatt klimamelding, fornybardirektiv, elsertifikat osv. Men det opposisjonen har stått sammen om og kritisert, og som Kristelig Folkeparti har hatt et ønske om å kunne diskutere i mye større grad, er jo disse sektorene sett i sammenheng. Mine spekulasjoner går på at det tydeligvis er for stor uenighet innad i regjeringen til at den faktisk kan legge de ulike meldingene ved siden av hverandre og se hvilke konsekvenser de har for hverandre. For det vi hadde trengt å gjøre, var å se vannkraft og fornybar energi i sammenheng med at vi kommer til å produsere mye ny fornybar energi, og hva vi skal bruke denne nye fornybare energien til. Der er det klart at Kristelig Folkeparti har vært opptatt av at vi bl.a. skal lykkes med elektrifisering på Utsirahøyden og kanskje noen andre felter der det vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Vi kommer til å produsere mye ny fornybar energi, og elsertifikatordningen er viktig. Men til representanten Sande, som skryter veldig av at den kom: Den kunne ha kommet i 2006, og burde ha kommet da. Men nå har vi også blitt fortalt hvorfor den sannsynligvis er blitt utsatt, gjennom representanten Heidi Sørensens utspill om at

dette var det verste vedtaket og det største politiske feiltrinnet hun hadde gjort. Det er jo et tydelig signal om at det ikke nødvendigvis har vært stor enighet innad i regjeringen om at dette var en viktig ordning.

Vårt ønske når det gjelder denne sektoren, og når det gjelder grønne sertifikater og ny fornybar energi, går på å få mer «trøkk» på konsesjonsbehandlingstiden. For det er riktig som Sande sier, at det ikke nødvendigvis er de store politiske forskjellene akkurat her. Men når det står ca. 700 søknader i kø, behandlingstiden er fem–seks år, og en ser at vinduet for å kunne bli inkludert i elsertifikatene allerede begynner å lukkes, er det klart at man her burde lagt et mye større trykk. For gründerne, som ønsker å investere, som ønsker å utvinne mer kraft, er det heller ikke enkelt å stå og vente i lang tid. Og så er det også: Hva skal kraften brukes til? Det vil være viktig.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å se potensialet som ligger i vannkraften. Vi er opptatt av å se potensialet i det å oppgradere de eksisterende verkene, og vi er opptatt å se at det er potensial for å bygge ut mer kraft. Men vi er ikke klare for å ta noen omkamp om verneplaner. Sånn sett trenger vi heller ikke en egen vannkraftmelding, men vi skulle gjerne sett at vi kunne fått en energimelding, slik at vi kunne diskutere de ulike feltene under ett.

Statsråd Ola Borten Moe [10:48:21]: La meg bare begynne med å si at jeg opplever at det er stor enighet rundt hovedtrekkene i norsk vannkraftforvaltning, kanskje med unntak av den omkampen som det her inviteres til, knyttet til verneplanene – verneplaner som har vært vedtatt i denne sal i mange, mange omganger. La meg også si at dette ikke er tiden for nye og store planer. Dette er tiden for å gjennomføre ambisiøse mål, som også denne sal har sluttet seg til, mål som vil gi Norge et moderne, godt forsyningssystem, den høyeste fornybarandelen i Europa og muligens i verden, og som legger til rette for vekst, verdiskaping og næringsutvikling over hele landet.

I senere år har regjeringen og Stortinget lagt på plass viktige steiner i norsk energipolitikk som kommer til å virke i tiår framover. Vi har fått på plass sertifikatsystemet, det er lagt fram et fornybardirektiv, vi har økt takten i konsesjonsbehandlinger, vi har gjennom nettmeldingen fastlagt rammene for nettutvikling, og vi har gjennom klimameldingen fått på plass klimafondet under Enova.

I Prop. 1 S for 2012–2013 fra Olje- og energidepartementet er det tatt inn en egen del om energipolitikken. I den redegjøres det for de synspunkter og prioriteringer som ble lagt fram i rapporten fra Energiutvalget. Redegjørelsen viser at det er godt samsvar mellom regjeringens vurderinger og utvalgets vurderinger når det gjelder både utviklingstrekk og avveininger.

I den norske handlingsplanen for fornybardirektivet gjøres det rede for hvordan Norge skal nå målet om en fornybarandel på 67,5 pst. i 2020. Sammen med Sverige har vi som mål at vi innen utgangen av 2020 skal få på plass 26,4 TWh med ny produksjon, et løft i elproduksjonen som man må generasjoner tilbake for å finne.

For å nå de ambisiøse målene vi har satt, er vi avhengig av at tilstrekkelig mange prosjekter får tillatelse i tide. Sat-

singen på en styrking av konsesjonsbehandlingen gjennom flere år har gitt en betydelig økning i saksbehandlingskapasiteten i NVE. Det vil også gjøre energimyndighetene bedre rustet til å møte et økt tilfang av vannkraftprosjekter i årene framover. Regjeringen vil fortsette å effektivisere og styrke konsesjonsbehandlingen både i NVE og i departementet.

I departementet har vi i år behandlet betydelig flere klagesaker enn det man har gjort tidligere. Køen er på tur ned.

Det skal gjøres store investeringer i nettet framover. Statnett er i gang med mange viktige prosjekter. I Meld. St. 14 for 2011–2012, nettmeldingen, er det foreslått endringer i planleggingen og konsesjonsbehandlingen av store kraftledninger. Vi håper det vil både effektivisere prosessen og øke rettssikkerheten.

Representantene etterlyser en kartlegging av det norske vannkraftpotensialet. NVE foretar årlig en beregning og oppdatering av eksisterende vannkraftproduksjon og potensialet for ny vannkraft. Jeg vurderer denne oversikten som dekkende for det representantene etterspør.

Forslagsstillerne ønsker å se på vassdragsvernet på nytt for å kunne utnytte en større del av gjenværende potensial. Som tidligere meddelt Stortinget ved flere anledninger er det ingen planer om å foreslå endringer i verneplanene. Det finnes et betydelig potensial utenom verneområdene, og regjeringen satser på en forsvarlig utnyttelse av ressursene i disse områdene.

Representantene ber regjeringen fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk. Jeg mener at Stortinget gjennom kapitlet om status for energipolitikken i Prop. 1 S har fått en oppdatert oversikt over aktuelle virkemidler framover, og at energipolitikken er tilstrekkelig klargjort. Jeg ser derfor ikke at det er behov for noen egen melding til Stortinget om vannkraftpolitikken i denne stortingsperioden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [10:53:02]: I 1970-, 1980- og 1990-årene ble mange vassdrag vernet. Så vannkraftanlegg kunne ikke bygges der. Nå går stadig flere fagfolk innenfor vannkraft inn for at disse vassdragene må vurderes på nytt, med hensyn til fallkraften. Det forklares med at dagens teknikk vil være til liten sjenanse. For 30–40 år siden hadde man ikke den teknikken man har i dag. Det vil neppe ha noen betydning – verken miljømessig eller for det biologiske mangfoldet – om større delstrømmer blir tatt ut. Dette er en ressurs.

Så mitt spørsmål til statsråden blir: Kan statsråden forklare hvorfor det i regjeringen er så mye motstand mot på nytt å vurdere vernede vassdrag, som vil produsere CO₂-fri kraft, mens vindmølleparker kan bygges selv om det blir store naturinngrep av disse?

Statsråd Ola Borten Moe [10:54:02]: Det er ikke regjeringens verneplaner som ligger til grunn for norsk vassdragsvern, det er det Stortingets verneplaner som gjør. Så det er i så fall Stortinget selv som må revurdere disse pla-

nene. Jeg ser ikke behovet for det. Det har gjennom flere tiår vært oppdaterte verneplaner som har ligget til grunn.

Vi har rike ressurser å ta av i de vassdragene som ikke er vernet. Jeg føler meg trygg på at vi gjennom det teknologinøytrale systemet som vi nå har, der man kan få utbygginger av vannkraft, vindkraft og bioenergi, vil det være ikke bare mulig, men realistisk å nå de svært ambisiøse målene vi har satt oss, om økt fornybar energi-produksjon i årene som kommer.

Siri A. Meling (H) [10:55:02]: Representanten Sande refererte til statsrådens holdning til det å se på muligheten for større utbygginger i vernede vassdrag. Han sa at statsrådets mening var at en må høste noe mer erfaring fra disse prosjektene, før en eventuelt går inn og ser på – og åpner for – noe større utbygginger, kanskje til 3 MW. Men for å kunne høste erfaring er det en fordel at vi får noen prosjekter i vernede vassdrag. Kan statsråden si noe om dette, om vi kan ha håp om at vi kan få noen prosjekter, eksempler, i vernede vassdrag, som vi da kan høste erfaring fra – og slik komme litt videre i dette spørsmålet?

Statsråd Ola Borten Moe [10:55:44]: Jeg la merke til at representanten Sande redegjorde for mitt ståsted og mine synspunkter. Jeg synes det hørt fornuftig ut og slutter meg til beskrivelsene.

Som representanten Meling også er kjent med, er det i to vassdrag åpnet for konsesjonssøknader om inntil 3 MW. Det er ikke regjeringen som søker om utbygging av disse prosjektene, det er det aktørene i henholdsvis disse to vassdragene som er nødt til å gjøre, og så må søknadene konsesjonsbehandles på vanlig vis.

Jeg imøteser selvsagt å få gode konsesjonssøknader innenfor de rammene som Stortinget har satt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [10:56:37]: Jeg takker for innlegget fra statsråden, det var et godt innlegg. Jeg tror nok Kristelig Folkeparti og Senterpartiet er på linje i denne typen spørsmål.

Det jeg egentlig ønsker å utfordre statsråden på, er nettopp punktet om konsesjonsbehandlingstiden. Det vet jeg at statsråden har lagt «trøkk» på. En ser også at omorganiseringen innad har ført til at det har blitt behandlet flere søknader. Det virker som om en tenker litt mer helhetlig, og kjører søknader igjennom på den måten, noe som fungerer bra. Så egentlig vil jeg bare spørre: Hva gjør statsråden for å få tiden enda mer ned? Hva er egentlig målet når det gjelder behandlingstid? Når en sier fem–seks år, høres det veldig lenge ut. Hva mener statsråden at den bør ned til?

Statsråd Ola Borten Moe [10:57:25]: Takk for et godt og viktig spørsmål. Det er ikke noe enkelt svar på det representanten spør om. I mange av disse sakene er det også vanskelige avveininger mellom ulike hensyn.

Jeg tror veldig på at man gjennom flere tiltak og flere tilnærminger kan klare å effektivisere prosessen, samtidig som man øker kvaliteten og samhandlingen med andre viktige fagmiljøer. I Olje- og energidepartementet jobber vi – sammen med NVE og for så vidt også Miljøvernde-

partementet – systematisk med å se på systemet, hvordan vi kan arbeide bedre sammen, hvordan vi kan organisere dette på en måte som gjør at det blir både forutsigbart og effektivt, og som gir en konsesjonsbehandling av høy kvalitet, som vi skal ha.

Så har vi sagt at vi mener at de gode prosjektene som det er mulig å realisere, skal få endelig svar i god nok tid til at man eventuelt rekker å bygge ut innenfor det vinduet som ligger i elsertifikatordningen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Oskar J. Grimstad (FrP) [10:58:50]: Framstegspartiet har ved flere anledninger reist spørsmål i Stortinget om norsk vasskraftproduksjon og mulighetene som ligger der, og om ei stortingsmelding om dette.

Vidare: Det bør opnast opp for allereie verna vassdrag. Dei bør bli vurderte på nytt med omsyn til kraftproduksjonen på bakgrunn av nye og miljømessig gode teknologiar som ikkje er til skade for verneformålet. Verneformålet er viktig å vareta. Det er ingen som ønskjer å skade det som er verna.

Behovet er stort. Mulighetene i landet vårt miljømessig og klimamessig når det gjeld ny fornybar energiproduksjon, er betydelige, om berre viljen er til stades. Ønsket om dette er slett ikkje nytt. Vi såg i Teknisk Ukeblad på nett 19. mai 2008 at seniorrådgivar Haakon Thaulow i NIVA, spesialrådgivar i LO Are Tomasgard og direktør i Direktoratet for naturforvaltning, Janne Sollie, støtta nettopp dette. Desse aktørane er jo ikkje kjende for å ta lett på eventuelle klima- og miljømessige utfordringar, kanskje spesielt ikkje sistnemnde, frå Direktoratet for naturforvaltning.

Framstegspartiet meiner at fleirtalets utsegn om at vi treng meir kraft, ikkje fleire utgreiningar, viser at regjeringa ikkje tek det store potensialet som framtidig vasskraftutbygging kunne ha, alvorleg. Desse medlemmene meiner at berre gjennom ei grundig vasskraftmelding vil det vere mogleg å planleggje og utbyggje det attverande, store vasskraftpotensialet i landet, spesielt på bakgrunn av ønsket om ein betydeleg auke i fornybardelen. I tillegg gir det lys i vindauga i distrikta, noko som Senterpartiet burde vere veldig oppteke av.

Så har ein gjenteke dette med ei energimelding. Framstegspartiet har fremma forslag om ei rekkje meldingar. Det er klart at når regjeringa vel å ikkje leggje fram ei energimelding, som skal ha eit overordna syn på dette, vil vi synleggjere dette ved at vi fremmer enkeltsaker, i tillegg til eit ønske om ei energimelding, som skal vere ei overordna melding, og som skal sikre heilskapen. Men dette har teke sju år og fire statsrådar frå Senterparti – og ein står på staden kvil. Det beklagar vi.

Erling Sande (Sp) [11:01:20]: No skal eg vere heilt kort. For det fyrste til siste talar: Viss ein i fullt alvor meiner at ein berre gjennom ei ny vasskraftmelding til Stortinget kan få utløyst meir av vasskraftpotensialet vi har i lan-

det, må eg berre seie at eg er grunnleggjande ueinig. Då må ein heller bruke tida på å reise litt rundt i landet vårt og sjå kva som skjer der ute. Det er utnytting av vasskraftpotensial i nær alle fylke i dette landet. Det blir bygd småkraft i svært mange kommunar rundt om i dette landet som gir lys i husa – nær sagt i dobbelt forstand.

Så er det ryddig av meg å presisere – då eg viste til den førre debatten vi hadde om vasskraftutbygging i verna vassdrag i denne salen – at den gongen var statsråden ein annan, men hadde same solide og gode partibakgrunn som noverande statsråd – sånn at det òg er presisert.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:02:32]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv., lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold og lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Innst. 88 L (2012–2013), jf. Prop. 86 L (2011–2012))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Oskar J. Grimstad (FrP) [11:03:52] (ordfører for saka): Miljøverndepartementet foreslår i proposisjonen endringer i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. – lakse- og innlandsfiskloven.

Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. blei vedteken i mai 1992. Loven er den første egentlege ressursloven for anadrome laksefisk, innlandsfisk og andre ferskvatnsorganismer. Blant anna blei fredingsprinsippet innført for anadrome laksefisk, og forvaltinga blei gitt vidare fullmakter til å iverksetje beskyttelsestiltak for fiskebestandane.

Erfaringane med loven gjennom snart 20 år tilseier ifølgje departementet at han bør justerast og forbehold på enkelte område. I tillegg er det behov for tilpassingar til nye ordningar og avgjerder som er vedtekne etter at loven tredde i kraft, i første rekkje ordninga med nasjonale laksevassdrag og laksefjordar – og naturmangfoldloven.

Det blir foreslått to vesentlege endringar i lakse- og innlandsfiskloven. Dette gjeld krav om obligatorisk organisering og driftsplanlegging i laksevassdrag, og lovfesting av Stortingets plenarvedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjordar. Målet er ei sterkare lokal forvaltning, samtidig som omsynet til fiskeressursane og den enkeltes fiskerett skal ivaretakast.

Ordninga med nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjordar blei innført gjennom plenarvedtak i Stortinget i 2003 og 2007. Formålet med ordninga er å gi dei viktige laksebestandane i Noreg ein særleg beskyttelse mot bl.a. oppdrettsverksemd, forureining, skadelege aktivitetar og inngrep i vassdrag og i dei nærliggjande fjord- og kystområda. Ved oppretting av ordninga med nasjonale laksevassdrag og laksefjordar blei det føresett at Stortingets plenarvedtak skal forankrast i lakse- og innlandsfiskloven og i relevante forskrifter etter denne og andre lovar.

Dei andre endringsforslaga tek primært sikte på å modernisere og forenkle forvaltninga i høve til loven.

Vidare blir det foreslått ei endring i finnmarksloven, lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke, kapittel 4. Denne inneber at rettsavgjerdene knytte til generell fiskerett inklusiv garnfiske i den noverande Tanaloven av 1888 blir flytta til finnmarksloven, samtidig som lokalbefolkningas rett til fiske med stong blir lovfasta i same lov.

For å ta det siste først: Det er brukt relativt lang tid på nettopp denne delen vedrørende Tanaloven. Ein einstemmig komité har vurdert det slik, med bakgrunn i det som er komme av innspel og synspunkt i høringsrunden som komiteen har hatt, at Tanaloven av 1888 må vidareførast som særlov. Komiteen meiner derfor at regjeringas forslag til ny §§ 28 og 28 a i finnmarksloven blir teke ut, slik at det ikkje blir gjort endringar i finnmarksloven – og slik ligg saka i komiteen.

Den breie einigheita om å vidareføre Tanaloven av 1888 frå lokalt og regionalt hald har gjort inntrykk på komiteen, og det er nettopp dette som gjer at denne loven, som enkelte beskriv som elvedalens grunnlov, blir lagd til grunn vidare. At han treng ei fornying er kjent, spesielt på bakgrunn av omtalen av «futen» i si tekst. Eg vil i denne samanhengen gi ros til Tana kommune og Karasjok kommune og Tanavassdragets fiskeriforvaltning, i lag med mange enkeltpersonar.

Komiteen viser vidare til at bestandssituasjonen for anadrome laksefisk i fleire vassdrag er alvorleg, og at det er behov for systematisk overvaking av bestandar og påverknadsfaktorar som basis for å iverksetje tiltak som er effektive, men ikkje på en slik måte at ein overkøyrer grunneigarar.

Til slutt nokre ord om Framstegspartiets syn. Framstegspartiet stiller seg undrande til at fleirtalet kategorisk slår fast at vern av fjordane og elvene skal vere permanent. Desse medlemmer viser til at det tidlegare har vore peikt på at det ved evalueringa av ordninga skal vurderast om tiltaket har fungert, og om det bør vidareførast. Framstegspartiet kan ikkje sjå at dette ligg føre, og vil – fram til ei evaluering er gjort – ikkje ta stilling til om vernet av fjordane og elvene i form av nasjonale laksefjordar og laksevassdrag skal vere permanent.

Desse medlemmer går på denne bakgrunn mot å lov feste nasjonale laksefjordar og laksevassdrag på det noverande tidspunkt. Vi vil derfor gå imot endringsforslaga til §§ 5 e og 7 a i proposisjonen. Vidare går vi imot endringar i § 26 i forslag til lov om endringar i lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk. Vi fremmer ikkje forslag om

dette, men vi ber om at avstemminga blir lagd opp slik at det er mogleg å stemme imot dette.

Presidenten: Presidenten oppfatter det slik at Framskrittspartiet ikke fremmer de forslagene som står i innstillingen, men stemmer imot i stedet.

Oskar J. Grimstad (FrP) [11:08:44]: Ja.

Presidenten: Da er det oppfattet.

Torstein Rudihagen (A) [11:09:08]: Eg viser til den omtala som saksordføraren hadde av sjølve lova. Lakse- og innlandsfisklova er viktig for å få ei god forvaltning av villaksen.

Vi har nokre av dei viktigaste leveområda for villaks i Noreg, og vi har omtrent ein tredel av totalbestanden. Noreg har derfor eit særskilt internasjonalt ansvar for villaksen.

Laksen representerer betydelege verdier som næringsgrunnlag for rettshavarane og som grunnlag for turisme, og sjølv sagt har laksen stor betydning for dei som ønskjer fiske, friluftsliv og gode naturopplevingar.

Formålet med lova er å ta vare på bestanden på ein god måte, samtidig som ho skal opne for høsting av bestanden til beste for rettshavarar og for fritidsfiskarar.

Lova er frå 1992, og som saksordføraren gjorde greie for, er det behov for justeringar, tilpassingar og iverksetting av vedtak Stortinget har gjort om nasjonale lakseelver og laksefjordar. Det er foreslått ei rekke endringar, bl.a. blir aldersgrensa for å måtte betale statleg fiskeavgift heva frå 16 til 18 år. Det er eit veldig godt tiltak for å stimulere fleire unge til å oppleve naturen og gleder og spenninga ved fritidsfiske. Det er ein nedgang i slikt fiske, og det er ein aktivitet eg meiner vi bør stimulere til.

Av vesentlege endringar elles er det krav om obligatorisk organisering av fisket i laksevassdrag, og det blir stilt krav om driftsplan i vassdrag med slik organisering. Hensikta med dette er sjølv sagt å få ei best mogleg forvaltning av fiskeressursane og regulering av fisket.

Eg ser at Framstegspartiet og Høgre er skeptiske til at det blir stilt krav om obligatorisk organisering, men det finst eksempel på vassdrag der det er konflikter som gjer at ein ikkje får sett i gang tiltak mot gyro eller andre nødvendige forvaltningstiltak for å ta vare på fisken og få til eit godt fiske. Det er faktisk elver som på grunn av uavklarte konflikter er stengde for fiske. Denne lovendringa kan gi heimel til å få rydda opp. Elles blir det presisert i proposisjonen at denne obligatoriske organiseringa ikkje skal gjerast meir omfattande enn det som er nødvendig for å regulere fisket og forvalte fiskeressursane.

Når det gjeld lovfesting av nasjonale laksefjordar og lakseelver, er det ei oppfølging av tidlegare stortingsvedtak som blei gjorde for å gi dei viktigaste laksebestandane i Noreg vern mot bl.a. oppdrettsverksemd, forsuring, skadelege aktivitetar og inngrep i vassdrag og i dei nærliggande fjord- og kystområda. Framstegspartiet og Høgre går imot og viser til at ordninga fyrst må evaluerast, men det har heile tida vore føresett at dei nasjonale laksevassdraga og

laksefjordane skulle vere permanente. Men det er òg slik at ny teknologi, kunnskap og andre vilkår kan tilseie at ein seinare må gjere endringar i regelverket for forvaltninga av dei aktuelle områda. Ordninga skal evaluerast etter ti år, dvs. i 2017.

Ei anna endring som Framstegspartiet og Høgre går imot, gjeld allmentas rett til fiske i vassdrag der det blir gitt offentleg støtte til tiltak. Eg meiner den endringa er rett og viktig, og regjeringspartia støttar dette, men legg til grunn at den offentlege fiskeforvaltninga og rettshavarane normalt blir einige om minnelege ordningar om allmentas rett til fiske. Dei føreset at heimelen til å fastsetje nærmare reglar berre blir nytta unntaksvis når det er nødvendig for å vareta allmentas interesser i samsvar med lovas føremål. Det kan vere tilfelle der staten bør gripe inn, f.eks. dersom det blir lagt til rette for eit reint eksklusivt fiske i eit gyrobehandla vassdrag – noko det finst eksempel på.

Som saksordføraren gjorde greie for, vil ein samla komité ikkje gjere endringar i finnmarkslova, men vil heimle retten til stongfiske i Tanalova. Det betyr at Tanalova består, men ho må reviderast. Ho vil måtte komme attende til Stortinget etter ein vanleg lovforslagsprosess. Eg viser til bl.a. eit innlegg som vil komme frå Bendiks Arnesen, som omtalar akkurat den delen.

Siri A. Meling (H) [11:13:58]: Høyre er tilfreds med at en enstemmig komité er enig i at Tanaloven av 1888 må videreføres som en særlov. Som det fremgår av lovforslaget, foreslo regjeringen at rettighetsbestemmelsene knyttet til generell fiskerett, inklusiv garnfiske, i den nåværende Tanaloven av 1888 skulle flyttes til finnmarksloven. Men med bakgrunn i de synspunkter som har kommet frem gjennom høringsrunden som komiteen har hatt, er vi tilfreds med at Tanaloven videreføres, og at de endringer som er foreslått som gjelder lokalbefolkningens rett til å fiske med stang, innarbeides i denne loven.

Høyre går imot den delen av lovforslaget som omhandler en lovfesting av Stortingets plenarvedtak om nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. I Høyre ønsker vi en kunnskapsbasert forvaltning, og vi stiller oss derfor undrende til at det skal fastslås at vernet av fjordene og vassdragene skal være permanent før vi har fått en evaluering.

Høyre har etterlyst en evaluering av ordningen, og vi avventer denne evalueringen før vi vil ta stilling til om vernet bør være permanent eller om det er andre grep som er mer hensiktsmessig for å oppnå de resultatene vi ønsker.

Høyre er opptatt av å ivareta den private eiendomsretten og grunneiers rettigheter og interesser. Mange grunneiere og elveeierlag samarbeider godt om forvaltningen av vassdrag. Vi har derfor uttrykt skepsis til at det stilles krav til obligatorisk organisering av fiskerettshaverne i mindre vassdrag. Dette må i så fall begrenses til et minimum av hva som kreves for å få til en felles forvaltning.

Høyre går også imot de foreslåtte endringene i § 26. Det foreslås endringer som vil gi utvidede muligheter til å kreve at fisket, eller en forholdsmessig andel av fisket, skal forvaltes til fordel for allmennheten. Dette gjelder i vassdrag hvor staten har brukt betydelige midler til f.eks.

kalking eller bekjempelse av gyro. Dette arbeidet har ofte foregått i godt samarbeid med både grunneiere og frivillige organisasjoner. Etter vår mening er det positivt at det gode samarbeidet mellom grunneiere og frivillige organisasjoner fortsetter, og det skjer bl.a. gjennom tilgang til fiske for allmennheten, basert på frivillighet og på felles nytte. Etter vår mening blir det imidlertid feil å innsnevre grunneiernes handlingsrom med en slik lovendring. Den enkelte grunneier kan ikke belastes for at sur nedbør har forringet vannkvaliteten, like lite som den enkelte grunneier kan belastes for gyrosmitte.

For Høyre er det viktig at ressursgrunnlaget i distriktene kan benyttes til verdiskaping og inntekt som sikrer bosetting. Da må også grunneiere langs våre vassdrag få handlingsrom til å kunne planlegge, tenke langsiktig og utvikle gode fritids- og reiselivsprodukter i sine lokalsamfunn, basert på de ressursene vassdragene representerer.

Karin Andersen (SV) [11:17:26]: Villaksen har en verdi i seg sjøl, den har en økonomisk verdi og den er en viktig fellesverdi. Mye av diskusjonen om loven vi behandler nå, har dreid seg om forslag om endring i finnmarksloven og om at Tanaloven fra 1888 opphører. Vi har hatt forståelse for at det er knyttet veldig sterke følelser til dette, og at det er en engstelse for at rettighetshaverne til, og brukerne av, Tanaelva skal miste tradisjonelle rettigheter. Jeg vil derfor understreke at jeg oppfatter at det ikke har vært noen reell uenighet om rettigheter til fisket i Tanaelva. Når Miljøverndepartementet har foreslått at Tanalovens bestemmelser skal moderniseres og tas inn i finnmarksloven, er det fordi de har gjort den jobben Stortinget tidligere har pålagt dem. Derfor er det også Stortinget som gjennom komiteens forslag nå inviterer til å vedta at Tanaloven skal beholdes. Det tror jeg er en fornuftig beslutning.

Ordringen med nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder ble innført av Stortinget i 2003. Formålet var å beskytte de viktigste laksebestandene i Norge mot bl.a. oppdrettsvirksomhet, forurensning, skadelig aktivitet og inngrep både i vassdraget og i nærliggende fjord- og kystområder. I alt er det 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder, og det er vedtatt egne beskyttelsesregimer for de aktuelle områdene.

Med endringene i dag blir ordningen lovfestet, med hjemmel for departementet til å fastsette nærmere bestemmelser om forvaltningen. Det kan gi politiske myndigheter en mulighet til å pålegge rettighetshaverne å utføre tiltak for vern og utvikling av laksestammen hvis hensynet til fisken ikke blir ivaretatt på en forsvarlig måte og minnelige ordninger ikke kan oppnås. Erfaringer hittil tilsier at det vil være en mulig unntakssituasjon, og at det ikke vil være aktuelt å pålegge rettighetshaverne tiltak som innebærer store økonomiske utlegg.

Høyre og Fremskrittspartiet stiller spørsmål ved behovet for varig vern av nasjonale lakseelver. Vårt mål er at de varig skal få bli laksevassdrag, og da tror vi at en lovfesting gir dem en bedre beskyttelse. Det vil være nødvendig i overskuelig framtid, og da blir spørsmålet om det er varig, av mer filosofisk betydning. Men vern er så varig som Stortinget bestemmer. Derfor er det så viktig at vi be-

holder et flertall som er for fortsatt varig vern på mange områder.

Den andre vesentlige endringen i lakse- og innlandsfiskloven gjelder krav om obligatorisk organisering og driftsplanlegging i laksevassdrag. Høyre og Fremskrittspartiet går imot dette. Det er som om man var i et land der man hadde behov for å bygge diker og så bygde diker langs mesteparten av kysten. Men det er ikke nok hvis ikke alle grunneierne deltar. Denne kjeden er jo ikke sterkere enn det svakeste ledd, og fordi det får så store konsekvenser, må man faktisk forplikte alle.

Å forvalte et laksevassdrag må gjøres i fellesskap. Heldigvis er det også slik det gjøres. Men nå pålegger loven rettighetshaverne å organisere seg sammen til det beste for elva og for laksestammen som skal vernes. Når det offentlige går inn med en særlig innsats, bør denne innsatsen komme allmennheten til gode. Det er dette det åpnes for i § 27, samt muligheten for å kunne forby alt fiske for å beskytte livet i elva.

SV støtter videreføringen av 16 år som grense for barns rett til gratis fiske, men i nytt partiprogram ønsker vi å utvide aldersgrensen til 18 år, slik det er foreslått av mange høringsinstanser i denne saken. Det er i tråd med at aldersgrensen for statlig fiskeriavgift er hevet fra 16 til 18 år. Vi ønsker å legge til rette for rekruttering til sportsfiske og til bruk av naturen. Da er laksefisket spesielt spennende. Det er vanskelig å finne eksempler på at barns fiske kan innebære noen særlige konsekvenser for grunneier utover det som er mindre vesentlig, men loven presiserer at hvis det skulle være en konflikt mellom barns fiske og fiskekulturtiltak, så kan departementet regulere også dette fisket.

Erling Sande (Sp) [11:22:11] (leiar i komiteen): No har saksordføraren på ein sterk og engasjerande måte lagt fram saka, og eg synest det er grunn til å gje han ros, for det har vore ein omstendeleg prosess. Særleg dei endringane komiteen har gjort i samband med regjeringa sitt forslag når det gjeld Tanalova, har kravd at ein både måtte møte ulike partar og gå tungt inn i saka. Det har saksordføraren gjort.

Senterpartiet støttar dei endringane som regjeringa foreslår elles, men eg har nokre merknader til enkelte punkt, som også er blitt kommenterte av fleire av dei som har hatt innlegg her før meg.

Det eine gjeld gyro. Senterpartiet har jo òg tidlegare peika på at det ikkje er rettshavarane som er skuldige i spreinga av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*. Enkelte vil då hevde at det er urimeleg å stille vilkår knytte til allmenta sine rettar ved offentleg medverknad til å fjerne parasitten i desse vassdraga. Det same gjeld for så vidt for forsuring, som rettshavarane ikkje er grunnen til. Når vi frå Senterpartiet si side støttar lovendringane på dette området i dag, er det fordi det lovverket vi har hatt fram til i dag, i prinsippet opnar for å stille vilkår i dei vassdraga der det offentlege bidreg med midlar for å fjerne gyroparasitten. Dermed betyr dagens endringar ei innstramming samanlikna med eksisterande lov, gjennom at det blir presisert at det må dreie seg om vesentlege økonomiske midlar

frå staten si side før desse vilkåra trer i kraft, og at vilkåra skal gjelde for ein nærare bestemt tidsperiode. I så måte er det etter vårt syn med på å styrkje rettshavarane, samanlikna med dagens lovverk. Det er likevel viktig å understreke at dette aldri har vore gjort for gyro, sidan ein har god tradisjon for å ha eit tilbod til allmenta også i desse vassdraga. Vi legg derfor til grunn at det er heilt unntaksvis ei slik føresegn skal brukast.

Så nemnde eg Tanalova. Saksordføraren har som sagt gjort godt greie for dei vurderingane ein samla komité har gjort for å oppretthalde denne lova, og i Senterpartiet meiner vi at ein her har komme fram til ei god løysing, ved at ein har komme lokalbefolkninga i området i møte og har lytta til dei innspela dei har hatt, noko som viser at Stortinget og behandlinga her nettopp evnar å ta opp i seg innspel ein får, ut frå ein filosofi om at vitet er likt fordelt utover landet.

Når det gjeld pliktig organisering, vel Senterpartiet å støtte framlegget fordi det er ein klar premiss at innhaldet i denne organiseringa i forvaltninga og i driftsplanlegginga skal vere styrt av rettshavarane. Dei som kjenner Senterpartiet, veit at eigedomsretten står sterkt i vårt parti, men vi har alltid snakka om at grunneigarrettar òg er knytte til plikter og ansvar. I nokre tilfelle, som dette, er rettane ikkje uavhengige av andre rettshavarar, tvert om er ressursane avhengige av at dei andre som har tilgang til dei same ressursane, forvaltar dei på ein berekraftig måte.

Det å argumentere mot organisering med bakgrunn i fridommen til rettshavarane held ikkje heilt vatn, all den tid fridom for éin kan vere binding for andre rettshavarar i dette tilfellet.

La det òg vere sagt at langt dei fleste rettshavarane i dag gjer ein god og ikkje minst viktig innsats i forvaltninga. Og det er ikkje rart at så skjer, for her er det ikkje fyrst og fremst kortsiktig gevinst som er fokuset, dei fleste rettshavarane har han nærast i blodet, denne «forvaltar-tanken» – tanken om at jord og ressursar skal overlatast til neste generasjon i minst like god stand som ein sjølv overtok dei i. Det er ein tanke som òg står sterkt i Senterpartiet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:26:55]: Ifølge Direktoratet for naturforvaltning er 20 pst. av de totalt 481 registrerte laksebestandene i Norge vurdert som tapt, truet eller i svært dårlig tilstand på grunn av menneskeskapt påvirkning. Så langt har 46 laksebestander i Norge gått tapt, i all hovedsak på grunn av vassdragsutbygginger, forurensning og parasitten *Gyrodactylus salaris*. Åtte bestander er vurdert å være kritisk truet eller tapt på grunn av innblanding av rømt oppdrettslaks.

I saken vi nå har til behandling, foreslår departementet to vesentlige endringer i lakse- og innlandsfiskloven. Dette gjelder krav om obligatorisk organisering og driftsplanlegging i laksevassdrag og lovfesting av Stortingets plenarvedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Kravet om obligatorisk organisering og driftsplanlegging skal bidra til å styrke rettighetshavernes rolle innen fiskeforvaltningen. Dette innebærer at forholdet mellom den offentlige og den privatrettslige forvaltningen blir klarere,

og det vil gi grunnlag for å overføre ytterligere ansvar og oppgaver til rettighetshaverne.

Opprettelsen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder ble gjort for å gi de viktigste laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse mot bl.a. oppdrettsvirksomhet, forurensning, skadelige aktiviteter og inngrep i vassdrag i de nærliggende fjord- og kystområdene. I alt er det opprettet 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder, og det er vedtatt egne beskyttelsesregimer for de aktuelle områdene. Ordningen er ennå ikke lovfestet, men både ved opprettelsen og suppleringen av ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder ble det forutsatt at Stortingets plenarvedtak skal forankres i lakse- og innlandsfiskloven og i relevante forskrifter etter denne og andre lover. Det gjør Stortinget nå i dag, og det er vi i Kristelig Folkeparti glade for.

Denne saken skulle vært behandlet i Stortinget i mai, men ble utsatt på grunn av innsigelser vedrørende endringer i finnmarksloven. I proposisjonen foreslås det at rettighetsbestemmelsene knyttet til generell fiskerett – inklusiv bestemmelsene om garnfiske i den nåværende Tanaloven fra 1888 – flyttes til finnmarksloven, samtidig som lokalbefolkningens rett til fiske med stang lovfestes i samme lov. Etter innspill og synspunkter i komiteens høring om saken er hele komiteen kommet til at Tanaloven av 1888 må videreføres som særlov. Regjeringens forslag til ny paragraf 28 og 28 a i finnmarksloven tas ut, slik at det ikke gjøres endringer i finnmarksloven. Komiteen har ikke innvendinger mot det materielle innholdet i regjeringens forslag og mener derfor at regjeringen må komme tilbake med forslag om endringer i 1888-loven. Kristelig Folkeparti er glad for at vi fikk til denne løsningen i komiteen.

Kristelig Folkeparti legger for øvrig til grunn at den offentlige fiskeforvaltningen og rettighetshaverne normalt blir enige om minnelige ordninger om allmennhetens adgang til fiske når staten bidrar med vesentlige midler til gjenoppbygging og bevaring av fiskebestander. Det forutsettes at statens hjemmel til å fastsette nærmere regler kun blir benyttet unntaksvis, og når dette er nødvendig for å ivareta allmennhetens interesser og lovens formål.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:30:34]: Eg ser med glede at fleirtalet i energi- og miljøkomiteen i innstillinga har valt å følgje regjeringas forslag til endringar i lakse- og innlandsfisklova og naturmangfaldlova. Eg merkar meg at komiteen ikkje stør forslaget om endringar i finnmarkslova, men ønskjer at fisket i Tanavassdraget framleis vert regulert i særlov. Eg lover å kome tilbake med eit nytt forslag om dette på eit seinare tidspunkt.

Lov om laksefisk og innlandsfisk vart vedteken i 1992 og tredde i kraft 1. januar 1993. Mens tidlegare lover med tilsvarende verkeområde hovudsakleg regulerte fiske og rettar, var 1992-lova den første eigentlege ressurslova for anadrome laksefisk, innlandsfisk og andre ferskvannsorganismar. Den vart ei heilskapslov for alt som lever i ferskvann, og målet var å vareta bestandane men òg å sikre fisken som ein ressurs til glede for rettshavarar og allmenta. Det er framleis dei to viktigaste måla med lova.

Lakse- og innlandsfiske er ein viktig ressurs for grunn-

eigarar, og til glede for mange i friluftsliv og rekreasjon. Men det er lenge sidan lova tredde i kraft. Ho bør no forbedrast på enkelte område og tilpassast nye ordningar og avgjerder som er vedtekne etter at lova tredde i kraft. Dette gjeld i første rekkje ordninga med nasjonale laksevassdrag og laksefjordar, og naturmangfoldlova. Det vil nå verte vedteke to viktige endringar i lakse- og innlandsfiskelova. For det første vil rettshavaranes rolle innan fiskeforvaltninga verte styrkt gjennom obligatorisk organisering og driftsplanlegging. Den nye avgjerda pålegg rettshavarane i laksevassdrag å gå saman om felles forvaltning. Svært mange rettshavarar gjer allereie i dag ein veldig god jobb med forvaltning av villaksen. Den nye ordninga vil gje rettshavarane eit endå betre verktøy i organiseringsprosessen, og gje grunnlag for overføring av ytterlegare ansvar og oppgåver til rettshavarane.

Den andre viktige endringa er lovfesting av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og laksefjordar. Ordninga er eit av hovudtiltaka for vern av villaksen, og eg er veldig fornøgd med at ho no vert lovfesta i lakse- og innlandsfiskelova. Lovfestinga er i tråd med komitéfleirtallets innstilling av 22. november i år og Stortingets plenarvedtak om opprettinga av 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjordar i 2007. Formålet med ordninga er å gje eit utval av dei viktigaste laksebestandane eit særleg vern mot skadelege inngrep og aktivitetar i dei aktuelle vassdraga og fjordane.

Ei endring eg er særleg glad for, er hevinga av aldersgrensa for betaling av statleg fiskeavgift ved fiske av anadrome laksefisk frå 16 til 18 år. Å vere glad i naturen er ein heilt grunnleggjande føresetnad for å ta vare på han. Fritidsfiske er svært viktig for rekrutteringa til friluftsliv og fører til at mange vert varig aktive i friluftsliv og glad i norsk natur. Deltakinga i fritidsfiske er framleis svært stor i Noreg, men har ein synkende tendens, ikkje minst blant unge. Hevinga av aldersgrensa for fiskeavgift frå 16 til 18 år vil bidra til å betre vilkåra for unges fritidsfiske, og forhåpentleg bidra til å rekruttere fleire unge til den fine naturopplevinga fiske gjev.

Etter konsultasjonar med Sametinget vert det no vedteke ei ny avgjerd som synleggjer at ein skal leggje tilbørleg vekt på naturgrunnlaget for samisk kultur ved vedtak etter eller i medhald av lakse- og innlandsfiskelova. Ei slik avgjerd finst allereie i naturmangfoldlova, og er naturleg å ha også i lakse- og innlandsfiskelova, som regulerer ein viktig ressurs for samisk bruk. Utover dette skjer det ein del mindre endringar som eg ikkje går nærmare inn på her. I tillegg til endringar i lakse- og innlandsfiskelova gjer ein nokre mindre endringar i naturmangfoldlova. Hensikta er å få ein god samordning mellom denne lova og lakse- og innlandsfiskelova.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Oskar J. Grimstad (FrP) [11:34:31]: Fyrst vil eg takke komiteen for veldig godt samarbeid, at vi greidde å få til denne saka slik vi gjorde.

Når det gjeld plenarvedtaket og innlegga som er komne om det, spesielt frå Karin Andersen, er det ikkje slik at vi

nødvendigvis er imot plenarvedtaket. Det låg til grunn ein føresetnad om at ein skulle evaluere og sjå kva nytte vi har av dette, slik at ein kunne gi det ei form for kunnskapsevaluering som ville gi lova større legitimitet. Då må vi spørje: Kvifor vel ein å oversjå denne evalueringa som var vektlagt tydeleg tidlegare? No går ein i staden berre inn og vedtek det, utan å evaluere.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:35:29]: Det har heile tida vore føresett at dei nasjonale laksevassdraga og laksefjordane skal vere permanente. Det har òg vore føresett at dette etter kvart skal verte lovfesta.

Når ein så skal gjere ei evaluering etter ti år, er jo det fordi endringar og ny teknologi kan gje behov for tilpassingar, fordi det er bra å stoppe opp og spørje seg om ting fungerer som dei er, eller om det er behov for justeringar. Eg synest det at vi evaluerer ei ordning er eit dårleg argument for at ein ikkje skal gjere ho permanent, så lenge det er eit av dei aller viktigaste tiltaka vi har for å sikre ein god forvaltning av laksebestandane våre. Dei nasjonale laksevassdraga og laksefjordane omfattar om lag 75 pst. av villaksressursane. Forvaltninga av dei er svært, svært viktig.

Siri A. Meling (H) [11:36:37]: Representanten Karin Andersen og til dels representanten Sande kunne lett forlede forsamlingen til å tro at Høyre går imot obligatorisk organisering. Det er ikke riktig. Alle som leser innstillingen, vil se at vi stiller oss bak det. Samtidig understreker vi i våre merknader hvor viktig det er at man ikke benytter dette i tide og utide, og at man prøver å gjøre det til et minimum når det gjelder krav som måtte stilles mot grunneiere.

Jeg håper at jeg kan få en bekreftelse fra statsråden på at hvis man går inn og benytter tvang, prøver man å legge til rette for eller kreve et minimum av innsats og økonomiske utlegg osv. for den enkelte grunneier, slik at man ikke misbruker den muligheten man nå får – også med Høyres støtte.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:37:37]: Om spørsmålet er om eg er for misbruk og tvang i utide, er nok svaret at det er eg faktisk imot. Eg trur det vil ha brei støtte i Det norske storting å vere imot det.

Det som eg derimot synest er svært viktig, er å forstå at nokre ting i samfunnet er slik at dersom det skal funke, må alle vere med på det. Det å gjere ting saman for å få det til å funke er viktig og nødvendig, særleg når det er det svakaste leddet i kjeda som bestemmer kor bra summen vert, slik representanten Andersen godt sa det. Det er ein viktig del av norsk samfunnstradisjon at vi klarar å få til det. Dette er eit godt eksempel på eit viktig område.

Så vil eg leggje til at det var organisasjonen Norske lakseelver sjølv som i si tid foreslo denne ordninga. Dei representerer elveeigarlag i 90 vassdrag med til saman tre fjerdedelar av elvefangsten, så det bør òg ha ganske brei støtte blant dei involverte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:38:54]: Jeg kan gi min tilslutning til at man ikke trenger inngrep i tide og utide, så det er jeg glad for at statsråden presiserer.

Jeg har et spørsmål som jeg oppfatter at statsråden var inne på. Det handler om hvordan man kan gjøre laks mer tilgjengelig for allmennheten. Vi er nok mange som har prøvd å få laks, og som har opplevd at det er en tidkrevende affære. Man må være ganske flink og kjenne lokale forhold for å skulle lykkes, og man må ha en god porsjon tålmodighet. Det er en glede ved fiske og friluftsliv som man unner flest mulig å kunne ta del i. Når man da ser på bruken av kalking og kampen mot lakselus osv., ser man at det offentlige bruker store ressurser. Laks er en verdi i seg selv, men man bør også tenke mer på hvordan man kan legge forholdene til rette. Det handler denne saken litt om. Men av innspillene ser jeg også at det er organisasjoner som er opptatt av hvordan man kan gjøre det enda bedre.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [11:39:58]: Først trudde eg at representanten egentleg spurde om eg kunne hjelpe han til å verte ein dyktigare laksefiskar. Eg hadde då tenkt å svare at eg ikkje har kompetanse til det, og at eg òg føler at det ligg litt på sida av mitt mandat som statsråd.

Men meir allment er dette eit viktig spørsmål. Vi har auka løyvingane til friluftsliv betydeleg i budsjettforslaget for neste år, for – må eg innrømme – det var på eit ganske lågt nivå. Men mykje av det vil gå til støtte til organisasjonar, t.d. til Norges Jeger- og Fiskeforbund, og til aktivitetar, ikkje minst retta mot grupper som i dag ikkje driv så mykje med friluftsliv. Mykje av det ein gjer i Jeger- og Fiskeforbundet t.d., er knytt til å tilby – kva skal vi seie – eit lågterskel jakt- og fisketilbod til dei som kanskje ønskjer ein smakebit av det. Eg veit at dei òg gjer eit veldig godt og systematisk arbeid for å få fleire unge med. Det gjer òg andre organisasjonar, og grunneigarane av elvane rundt om. Eg er veldig oppteken av at vi skal gjere enda meire av dette, og det å heve aldersgrensa kan òg vere eit godt bidrag til det.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:41:34]: Jeg vil konsentrere dette korte innlegget om Tanaloven. Jeg må understreke at jeg er glad for at man har kommet fram til en enstemmig holdning på dette punktet.

Grunn og naturressursene i Finnmark har enorme dimensjoner, og det er viktig at forvaltningen av disse ressursene skjer på en god måte og i et nært samarbeid med dem som bor i disse områdene. For dem som ikke kjenner disse områdene, kan det være vanskelig å forstå hva det snakkes om når det gjelder grunn og naturressursene i Finnmark. Kanskje kan noen danne seg et bilde av dette når vi vet at Finnmark fylke er en og en halv gang så stort i areal som hele landet Belgia.

Tanaloven av 1888 har hatt som hovedoppgave å forvalte ressursene på en god og forsvarlig måte, og det er jo naturlig når vi vet hva slags betydning Tanavassdraget har hatt gjennom mange generasjoner. Tanavassdraget er jo ikke en hvilken som helst slags elv, men den er betegnet som Skandinaviens beste lakseelv med en unik plass i samisk kultur.

Det er derfor forståelig at det både lokalt og i mange organisasjoner er en bekymring for hvordan en endring kan påvirke denne viktige forvaltningen, når vi vet hvor godt dette har blitt ivarettatt hittil.

Tanavassdraget har hatt en meget stor betydning for både bosetting, landbruk, andre næringer og friluftsliv i disse områdene gjennom mange generasjoner.

Engasjementet i denne saken som vi behandler i dag, viser også med all tydelighet hva slags oppslutning Tanaloven fortsatt har i hele denne store regionen. Ingen er tjent med en opprivende strid om denne viktige saken. Mange har tatt til orde for at Tanaloven må moderniseres, uten at dette skal røkke ved selve grunntanken i loven. Dette tror jeg ingen vil motsette seg, men det er fortsatt viktig at det legges vekt på lokalbefolkningens kunnskap og lovens hovedmålsetting slik den har vært hittil.

Jeg er glad for at statsråden er innforstått med komiteens ønske om også i framtiden å regulere fisket i Tanavassdraget gjennom en særlov, og at han kommer tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [11:44:38]: Jeg har lyst til å skryte av komiteen. Jeg har lyst til å rose dem for at de har lyttet til lokale interesser, og at man ender opp med å videreføre Tanaloven som en særlov. Jeg synes det står stor respekt av det arbeidet som er gjennomført.

Jeg har også lyst til å si noe om dette med matrikulert og umatrikulert grunn i Finnmark. For det er altså slik at grunneiers rettigheter i Finnmark er noe annerledes enn i resten av landet. Bor du i Tanadalen, er det faktisk slik at du ikke eier din egen eiendom, du leier den av staten i 100 år. I praksis medfører dette at du står uten rettigheter til å kunne tjene penger på eiendommen din, relatert til fremleie av f.eks. fiskerettigheter. Det har du ingen mulighet til, for du kan ikke leie ut noe du selv leier av staten. Det vil si at en grunneier i Finnmark har langt færre rettigheter enn hva som ellers er vanlig i vår nasjon. De rettighetene grunneier sitter igjen med i dag, er muligheten til å forvalte det vassdraget som vedkommende bor ved, og det er muligheten til å fiske i elven, også med drivgarn og stengsel. Men det å kunne tjene penger på sin egen eiendom, bygge opp turisme, skape arbeidsplasser og inntekter, står man fortsatt uten mulighet til å kunne gjennomføre i Finnmark.

Da er det i hvert fall godt at de få rettighetene som grunneier har i dag, blir videreført gjennom Tanaloven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:47:04]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 98/2012 av 30. april 2012 om innlemming i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 691/2011 om europeiske miljøøkonomiske rekneskapar (Innst. 91 S (2012–2013), jf. Prop. 147 S (2011–2012))

Nikolai Astrup (H) [11:47:46] (ordfører for saken): Komiteen anser at godt statistisk materiale er en forutsetning for å kunne føre kunnskapsbasert politikk. Et felles metodeverk i de 30 landene som inngår i EØS-området, vil bidra positivt til arbeidet i den norske miljøforvaltningen.

Forordningen vil bl.a. gi økt kunnskap om sammenhengen mellom økonomisk aktivitet og utslipp til atmosfæren, press på naturressurser og miljø, og miljørelaterte skatter i EØS-området. Det er derfor en samlet komité som anser dette å være verdifull informasjon, og som mener Norge bør delta i og bidra til dette arbeidet.

La meg for egen regning legge til at dette er nok et eksempel på at forpliktende internasjonalt samarbeid med våre europeiske naboer er i Norges interesse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da skal Stortinget votere over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag med supplerende lovformuleringer til en kulturlov som på en bedre måte ser kulturtiltak i sammenheng gjennom en forenkling og samling av dagens oppstykkede regelverk på feltet, og samtidig konkretisere de statlige kulturforpliktelsene.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.57.17)

Presidenten: Det votes så over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag med supplerende lovformuleringer til kulturloven som presiserer institusjonenes og kunstnernes kunstneriske frihet.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.57.44)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:122 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om samordning av lovverket for kultursektoren og presisering av kunstnerisk frihet – bifalles ikke.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Dokument 8:122 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om samordning av lovverket for kultursektoren og presisering av kunstnerisk frihet – vedlegges protokollen.»

Presidenten antar at Venstre vil støtte forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 81 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.58.40)

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Henning Skumsvoll satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:112 S (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Oskar J. Grimstad og Henning Skumsvoll om norsk vannkraftpolitikk – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 57 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 11.59.41)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at i denne saken er ikke mindretallsforslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre framsatt. Forslagsstillerne vil oppnå det samme ved å stemme imot I §§ 5 e, 7 a og 26.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lakse-, innlandsfiskeloven,
naturmangfoldloven og finnmarksloven

I

I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. gjøres følgende endringer:

Lovens overskrift skal lyde:

Lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskeloven).

§ 2 første og annet ledd skal lyde:

Loven gjelder for anadrome laksefisk og innlandsfisk samt andre ferskvannsorganismer så langt bestemmelsene passer. Med mindre akvakulturloven §§ 13 og 17 eller vedtak gitt i medhold av disse bestemmelsene kommer til anvendelse, gjelder loven også for anadrome laksefisk, innlandsfisk eller andre ferskvannsorganismer som har unnsluppet fra oppdrettsanlegg når disse lever fritt i sjø eller vassdrag. Loven gjelder ikke for slike organismer som befinner seg i anlegg med tillatelse etter akvakulturloven.

Loven gjelder på det norske fastland, og for anadrome laksefisk i norsk indre farvann, norsk territorialfarvann og i Norges økonomiske sone utenfor det norske fastland. Havressurslova § 4 tredje ledd får tilsvarende anvendelse.

Etterfølgende ledd forskyves, slik at tidligere annet ledd blir tredje ledd også videre.

Ny § 3 skal lyde:

§ 3 *Vektlegging av samiske interesser*

Dersom det vurderes å treffe vedtak i medhold av denne lov som vil berøre samiske interesser direkte, skal det innenfor rammene av de bestemmelser som gir hjemmel for vedtaket, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

§ 5 skal lyde:

§ 5 *Definisjoner*

I denne lov menes med:

- «anadrome laksefisk»: laksefisk som vandrer mellom sjø og ferskvann og som er avhengig av ferskvann for å reproducere seg, samt rogn og unger av slik fisk.
- «innlandsfisk»: all annen fisk i vassdrag enn anadrome laksefisk, herunder ål, samt rogn og unger av slik fisk.
- «vassdrag»: innsjø, vann, tjern, elv, elvearm, bekk, kanal og kunstige dammer.

d. «fritt fiske»: det fisket som ifølge lokal sedvanerett eller annen særlig rettshjemmel ikke anses for å tilhøre grunneieren.

e. «nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder»: vassdrag, fjorder og kyststrekninger som Stortinget har vedtatt opprettet som nasjonale laksevassdrag eller nasjonale laksefjorder.

§ 7 første ledd skal lyde:

Hensynet til fiskeinteressene og ivaretagelse av fiskens og andre ferskvannsorganismers økologiske funksjonsområder skal innpasses i planer etter plan- og bygningsloven i kommune og fylke.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a *Nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder*

Når det treffes vedtak eller gjennomføres tiltak som kan påvirke laksens levevilkår, skal de særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder legges til grunn. I disse områdene skal laksen sikres en særlig beskyttelse mot skadelige inngrep.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om blant annet forbud mot, begrensninger av, vilkår for og meldeplikt for tiltak i nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder som kan være til skade for laksen, herunder hvilke opplysninger eller undersøkelser søkeren eller tiltakshaveren må sørge for. I forskriften kan det også fastsettes nærmere regler om skjøtsel og forvaltning av nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder. Bestemmelser om tiltak og aktiviteter som faller inn under vannressursloven, og regulering av akvakultur med hjemmel i akvakulturloven eller matloven, gis med hjemmel i disse lovene.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Tiltak i særskilte situasjoner*

Når artsmangfoldet er truet av forurensning eller andre miljøforstyrrelser, kan departementet sette i verk de tiltak som anses nødvendig for å forebygge, begrense eller hindre skade.

Departementet kan treffe vedtak om fjerning av organismer som kan ha vesentlig skadepotensial for andre ferskvannsorganismer.

Ved gjennomføringen av tiltak etter denne paragraf kan det bestemmes at det mot vederlag kan gjøres bruk av eller voldes skade på tredjemanns eiendom såfremt virkningen er vesentlig større enn skaden eller ulempen ved inngrepet. Det offentlige utgifter, herunder erstatningsutbetalinger, kan uansett skyld kreves erstattet av den ansvarlige for forurensningen eller miljøforstyrrelsen.

Denne paragraf får ikke anvendelse på sykdom hos fisk eller andre forhold hos fisk som er regulert av annen lovgivning. Tilsvarende gjelder for andre ferskvannsorganismer.

§ 15 annet ledd skal lyde:

Grensene skal avmerkes med tydelige merker. Utgifte- ne til dette dekkes av statskassen. Departementet kan ta i

bruk privat grunn til merking av grenser fastsatt med hjemmel i denne bestemmelsen. Det samme gjelder for merking av grenser fastsatt med hjemmel i § 31 og § 40. Økonomisk tap som følge av departementets bruk etter tredje og fjerde punktum kan kreves erstattet av staten i samsvar med alminnelige rettsgrunnsetninger. For vedlikehold eller nedlegging av slike anlegg gjelder bestemmelsene i vannressursloven §§ 37, 41 og 42.

§ 18 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

I andre vassdrag har personer som ikke har fylt 16 år rett til å fiske innlandsfisk med stang og håndsnøre uten rettighetshavers tillatelse i samme periode som nevnt i første ledd.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder ikke i vassdrag eller deler av vassdrag som fører anadrome laksefisk eller i kunstige dammer. Bestemmelsene er også underordnet regler gitt i medhold av § 34 eller naturmangfoldloven.

Der fiske etter denne paragrafen vil være til skade for fiskekulturtiltak eller hvor barns fiske er til vesentlig fortrengsel for rettighetshavernes fiske, skal departementet regulere utøvelsen av fisket.

§ 23 skal lyde:

§ 23 Fiske på kommunal og fylkeskommunal grunn

Kommunen og fylkeskommunen skal utnytte retten til fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk på sine eiendommer i samsvar med lovens formål, samt gi et best mulig tilbud om fiske for allmennheten blant annet ved salg av fiskekort. *Inntektene skal* gå til fiskekulturtiltak og til administrasjon av fisket. Kommunen og fylkeskommunen kan overlate administrasjonen av fisket til en organisasjon med fremme av fiske som formål eller delformål.

Kommunen og fylkeskommunen plikter, på samme måte som andre rettighetshavere, å bidra til felles forvaltning og driftsplanlegging i vassdrag, jf. §§ 25 og 25 a.

Bestemmelsene i første og annet ledd gjelder for all kommunal og fylkeskommunal eiendom, herunder eiendom tilhørende selskap som eies fullt ut av én eller flere kommuner eller fylkeskommuner i fellesskap.

§ 24 skal lyde:

§ 24 Særlige rettigheter i Finnmark

Denne lov medfører ingen endringer i de særlige regler som gjelder for den lokale befolknings rett til fiske i Finnmark etter kgl. res. av 27. mai 1775 angående Jorddelingen i Finnmarken samt Boplades Udvisning og Skyldlægning sammesteds, og *finnmarksloven kapittel 4.*

Overskriften til kapittel V skal lyde:

Kapittel V Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag.

Driftsplaner. Pålegg om salg av fiskekort

§ 25 skal lyde:

§ 25 Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag

For å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av

fiskeressursene skal fiskeforvaltningen arbeide for felles organisering.

I vassdrag med selvreproduserende bestander av anadrome laksefisk plikter fiskerettshaverne å gå sammen om felles forvaltning. Fellesforvaltningen skal omfatte regulering av fisket, fiskeoppsyn, informasjon, smitteforebyggende tiltak, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak og bestandsovervåking. Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om utøvelsen av fellesforvaltningen.

Departementet kan ved forskrift bestemme at vassdrag med små bestander skal unntas fra kravet om felles organisering.

I vassdrag som ikke omfattes av annet ledd, eller som er unntatt fra kravet om obligatorisk organisering, kan et flertall av fiskerettshaverne med bindende virkning beslutte at fiskeressursene skal forvaltes i fellesskap.

Fiskerettshaverne organiserer selv arbeidet. Den enkelte fiskerettshavers andel i fisket legges til grunn ved fordeling av utgifter i forbindelse med fellesforvaltningen.

Departementet gir nærmere bestemmelser om hvordan den enkelte rettighetshavers andel i fisket skal beregnes og vektlegges ved stemmegivning i forbindelse med fellesforvaltningen, og om gjennomføring av felles organisering.

Utgifter knyttet til fellesforvaltningen er tvangsgrunnlag for utlegg.

For gjennomføring av felles organisering kan bruksordning kreves etter jordskifteloven. Departementet kan kreve bruksordning etter jordskifteloven § 2 bokstav c når ingen av partene vil kreve det eller resultatet av minnelig ordning ikke er hensiktsmessig.

Ny § 25 a skal lyde:

§ 25 a Driftsplanlegging

I vassdrag hvor fiskerettshaverne plikter å gå sammen om felles forvaltning av fiskeressursene, skal det utarbeides driftsplan. Departementet kan gi dispensasjon fra kravet om driftsplan når spesielle årsaker tilsier det.

Departementet kan gi regler om at felles forvaltning også skal omfatte fjordsystemer utenfor vassdraget.

Driftsplan skal inneholde oversikt over fiskeressursene i det aktuelle området, oversikt over regulerings-, overvåkings-, oppsyns- og informasjonstiltak, samt oversikt over den enkelte fiskerettshavers andel i fisket dersom dette er avklart. Videre skal planen beskrive hvordan fiskeinteressene er organisert, og de økonomiske forholdene knyttet til organisering og tiltak. Planen kan også omfatte bortleie av fiskerett.

Bestemmelsene om flertallsvedtak i § 25 fjerde ledd gjelder tilsvarende. Om nødvendig kan departementet utarbeide driftsplan på eget initiativ.

Fordeling av utgifter og inntekter av tiltak i medhold av bestemmelsene ovenfor skal skje etter fiskerettshavernes andel i fisket. Departementet kan gi nærmere regler om fordelingen. Utgifter i forbindelse med driftsplanlegging og tiltak besluttet ved flertallsvedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 26 skal lyde:

§ 26 *Vassdrag hvor det bevilges offentlige midler til tiltak*

Når det bevilges vesentlige økonomiske midler til tiltak som omfattes av lovens formål, kan det for en nærmere bestemt tidsperiode ved enkeltvedtak eller forskrift stilles krav om at fisket eller en forholdsmessig andel av fisket skal forvaltes til fordel for allmennheten. I vassdrag eller deler av vassdrag der kravene ikke er oppfylt, kan departementet i særskilte tilfelle unnlate å åpne for fiske.

§ 28 annet ledd skal lyde:

Når hensynet til fisken ikke blir ivarettatt på en forsvarlig måte, og minnelige ordninger ikke oppnås, kan departementet pålegge rettighetshaverne å utføre tiltak til vern og utvikling.

§ 30 første ledd skal lyde:

Den som etter å ha fylt 18 år vil fiske etter anadrome laksefisk, skal betale avgift til fiskefondet. Departementet kan ved forskrift innføre avgift på faststående redskap som benyttes til fangst av anadrome laksefisk.

§ 34 skal lyde:

§ 34 *Regler for fangst av innlandsfisk*

Departementet gir forskrift om regulering av fiske etter innlandsfisk og kreps i samsvar med naturmangfoldloven, herunder om redskapstyper, redskapsbruk og stenging av vassdrag av hensyn til fangst av ål. Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om høsting og annet uttak av andre ferskvannsorganismer. Det kan gis særskilte regler for forskjellige områder eller vassdrag.

I vassdrag hvor det går anadrome laksefisk, gjelder de bestemmelser som er fastsatt for anadrome laksefisk også for fiske av innlandsfisk. Departementet kan ved forskrift fastsette egne regler for fiske av innlandsfisk når det vil tjene til bedre utnytting av innlandsfisken og ikke vil være til vesentlig skade for bestandene av anadrome laksefisk.

§ 37 skal lyde:

§ 37 *Hensynet til dyrevelferd, forbudte tiltak og fiske- og avlivingsmetoder*

Fiske og fangst av arter som omfattes av denne lovs virkeområde, skal foregå på en måte som ikke utsetter disse artene for unødige lidelser, jf. lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd.

Tiltak av enhver art som ikke har annet formål enn å skremme fisken eller hindre dens frie gang er forbudt.

Så vel i sjøen som i vassdrag er det til fangst og avlaving av fisk forbudt å bruke:

1. Stoff med giftig, lammende eller kvelende virkning.
2. Sprengstoff.
3. Skytevåpen, jf. lov 9. juni 1961 om skytevåpen og ammunisjon, unntatt for fangst av gjedde.
4. Elektrisk strøm.
5. Kunstig endring av vannføringen.

6. Lyster eller liknende redskap med spiss eller krok som ikke er beregnet på å slukes av fisken. Det er likevel tillatt å bruke slikt redskap som hjelperedskap for å ta opp fisk som er fanget med annet lovlig redskap.

7. Kunstig lys, unntatt for åle- og krepsefangst.

8. Fisk som agn i vassdrag, unntatt død fisk fra samme vassdrag som agnet benyttes i.

Kongen kan ved forskrift forby andre fangst- og avlivingsmetoder.

Uten tillatelse fra departementet, ved enkeltvedtak eller forskrift, er det forbudt å transportere levende fisk i og ved vassdrag. Forbudet gjelder ikke kommersiell transport av fisk på vei eller annen transportåre.

Fisk som fanges og ikke settes ut umiddelbart, skal avlives omgående. Unntatt fra dette er fisk som under fisket oppbevares i nett beregnet til dette formålet. Bestemmelsen gjelder heller ikke for fangst av kreps, eller ved kultiveringsfiske.

Departementet kan for det enkelte tilfelle dispensere fra bestemmelsene i tredje ledd.

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Nedsenking av redskap og bruk av visse redskapstyper i fredningstiden for anadrome laksefisk*

For å motvirke fiske etter anadrome laksefisk som er forbudt etter denne lov eller forskrift i medhold av denne lov, kan Kongen gi forskrifter om nedsenking av redskap som er bestemt for fiske etter annen fisk enn anadrome laksefisk, når slik redskap også er egnet til å fange anadrome laksefisk.

I den tiden det ikke er åpnet for fiske etter anadrome laksefisk, kan det med hjemmel i havressurslova fastsettes bestemmelser om bruken av kilenot, krokgarn og sitjenot (lakseverp) til fiske etter saltvannsfisk for å redusere risikoen for fangst av anadrome laksefisk.

Overskriften til § 42 skal lyde:

§ 42 *Kontroll, oppsyn og overvåking*

§ 42 nytt femte ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om overvåking av anadrome laksefisk og andre arter som forvaltes i medhold av denne lov, herunder fastsette bestemmelser om overvåking av bestandssituasjonen, påvirkninger på bestandene og om organisering av overvåkingen.

§ 44 tredje ledd skal lyde:

Registrering av redskap etter § 43 skal som hovedregel nektes når fangstopp-gave ikke er innsendt. I vassdrag eller deler av vassdrag hvor skriftlig oppgave over fangsten ikke innleveres, skal det som hovedregel unnlates å åpne for fiske etter anadrome laksefisk.

§ 44 nytt sjetted ledd skal lyde:

Opplysninger gitt i medhold av denne bestemmelse er underlagt taushetsplikt. Dette gjelder ikke for utveksling av slike opplysninger mellom organer som er en del av den offentlige fiskeforvaltningen, jf. § 6, eller mellom lokale fiskeforvaltningsorganer, jf. § 25, og offentlige fiske-

forvaltningsorganer. I vassdrag med fellesforvaltning skal forvaltningens styre ha adgang til all fangstinformasjon, og kunne benytte denne i forvaltningen.

Overskriften til § 47 skal lyde:

§ 47 *Utkasting og administrativ inndragning*

§ 47 første ledd og nytt annet ledd skal lyde:

Anadrome laksefisk som er fanget med redskap som er ulovlig til fangst av slik fisk eller utenfor lovlig fisketid for denne, skal *umiddelbart og skånsomt settes ut igjen.*

Departementets oppsyn kan inndra umerket redskap av begrenset verdi som er satt ut i strid med lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Inndratt redskap kan destrueres etter tre måneder eller etter særskilt kunngjøring.

Nåværende annet ledd til fjerde ledd blir tredje til femte ledd.

§ 49 annet ledd skal lyde:

Det foreligger uaktsomhet når *den som fisker* etter saltvannsfisk eller innlandsfisk burde ha skjønnet at det i forhold til redskapets art og fiskeeffekt, *tidspunktet for fisket og området det fiskes i* og mengdeforholdet mellom anadrome laksefisk og saltvannsfisk eller innlandsfisk på fiskeplassen, var en nærliggende mulighet for fangst av anadrome laksefisk. *Det regnes også som uaktsomt å fortsette fisket når fangsten viser seg å inneholde en ikke helt ubetydelig mengde anadrome laksefisk.*

II

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 15 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det som i denne loven er bestemt om lakse- og innlandsfisk, gjelder også for ferskvannskreps.

§ 20 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om høsting og annet uttak av landlevende virvelløse dyr. *Forskrift eller enkeltvedtak om høsting og annet uttak av virvelløse ferskvannsdyr treffes etter lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv.*

§ 30 første ledd bokstav c skal lyde:

c) *organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer; med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskeloven.*

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes over I §§ 5 e, 7 a og 26 i innstillingen.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I §§ 5 e, 7 a og 26 ble med 57 mot 42 stemmer bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.01.10)

Presidenten: Det votes så over resten av I samt II og III i innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I samt II og III ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 98/2011 av 30. april 2012 om innlemming i EØS-avtalen av forordning (EU) nr. 691/2011 av 6. juli 2011 om europeiske miljøøkonomiske rekneskapar.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 6 [12:02:25]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.